

Міністерство освіти та науки України
Донецький національний технічний університет

Кафедра української та російської мов

I
Міжвузівська
студентська науково-практична конференція

**«Актуальні проблеми
мовної культури фахівця»**

22 травня 2008 року

Збірник наукових робіт

Донецьк – 2008

Міністерство освіти та науки України
Донецький національний технічний університет

Кафедра української та російської мов

I
Міжвузівська
студентська науково-практична конференція

**«Актуальні проблеми
мовної культури фахівця»**

22 травня 2008 року

Збірник наукових робіт

Донецьк - 2008

*Збірник наукових робіт (тези студентських доповідей)
I Міжвузівська студентська науково-практична конференція
«Актуальні проблеми мовної культури фахівця» /Донецьк, ДонНТУ,
2008 р.- 64 с.*

Відповід. за випуск: Мачай Т.О., доц., к.пед.н., завкафедри

Рецензенти: Шавлак Л.В., доц., к.ф. н.

Лазарева Л.К., доц., к.ф. н.

Укладачі: Мітасова Е.Ф., ст. викладач

Стеценко Н.М., ас.

Шаповалова І.С., ас.

Неводнікова Л.В., ст. лаборант

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри

української та російської мов

Протокол № 8 від 20.03.08

*© Донецький національний
технічний університет, 2008 р.*

З М І С Т

С е к ц і я І

РОЛЬ МОВИ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ ФАХІВЦЯ

<i>Баліоз Іван, ДонНТУ</i> Культура мовлення сучасного інженера.....	8
<i>Безуглий Євген, ДонНТУ</i> Становлення професійної готовності особистості.....	9
<i>Денисенкова Світлана, ДонНУ</i> Проблема освоєння семіозису як процесу комунікації.....	10
<i>Василенко Антон, Іванов Юрій, ДонНТУ</i> Сленг у мовленні студентів.....	12
<i>Жаботін Андрій, Тімоніна Тетяна, ДонНТУ</i> З історії походження українських прізвищ.....	13
<i>Кенджаєва Надія, ДонНАБА</i> Професійна спрямованість викладання української ділової мови.....	14
<i>Кучук Тетяна, ДонНМУ</i> Формування мовної культури студентів-фармацевтів.....	16
<i>Літвиненко Ігор, Нечепуренко Олексій, ДонНТУ</i> Проблеми організації мовної освіти у вищих навчальних закладах східного регіону України.....	17
<i>Мельчакова Наталя, ДонНТУ</i> Вибір слова при перекладі фахових текстів.....	19
<i>Омельченко Тетяна, ДонНМУ</i> Особливості мовлення лікаря-педіатра.....	20

<i>Степаненко Сергій, ДонНТУ</i> Іван Огієнко і його „Десять найголовніших мовних заповідей свідомого громадянина”.....	21
---	----

Секція II

ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

<i>Биканова Аліна, ДонНУ</i> Вплив молодіжного сленгу на становлення сучасної української мови.....	22
---	----

<i>Горностаєва О.Ю., ДонНАБА</i> Проблеми становлення сучасної української мови.....	24
--	----

<i>Грицай Юлія, ДонНУ</i> Словотвір іменників назв неістот говірки С. Микільського.....	25
---	----

<i>Зеніна Анастасія, ДонНУ</i> Основні підходи до класифікації банківських термінів-англіцизмів.....	26
--	----

<i>Каверзньєва Євгенія, Бабакіна Олена, ДонНТУ</i> Про проблеми «Правила дев`ятки».....	28
---	----

<i>Лушпенко Володимир, Шнарбер Олег, ДонНТУ</i> Українська мова в умовах білінгвізму.....	29
---	----

<i>Маньковська Лілія, ДонНУ</i> Двомовність в Україні: добре чи погано?.....	30
--	----

<i>Мінін Олексій, Мінін Олександр, ДонНТУ</i> Суржик як соціальне явище.....	31
--	----

<i>Назаренко Кирило, Войтов Андрій, ДонНТУ</i> Інноваційні процеси в мові телебачення.....	32
--	----

<i>Туркіна Олена, Кондрацька Наталія, ДонНТУ</i> До питання про вживання іншомовних слів.....	34
---	----

Яремчук Анастасія, ДонНМУ Шляхи подолання негативного впливу українсько-російського білінгвізму на мовну культуру студентів.....35

С е к ц і я ІІІ

КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ ФАХІВЦІВ

Войченко Надія, ДонНМУ До проблеми унормування української ботанічної номенклатури.....36

Гридчина Валентина, ДонНАБА Деякі аспекти культури мовлення фахівців.....37

Дудка Людмила, Чубар Юлія, ДонНТУ Значеннєві межі варіювання префікса в (у).....39

Ізотова Зоя, ДонНУ Аналітичні тенденції сучасної дипломатичної термінології: закономірності розбудови та уніфікації.....40

Колесник Станіслав, ДонНАБА Мовленнєва культура – складова професійного успіху.....41

Лобкова Юлія, Олейнікова Олена, Холод Юлія, ДонНТУ Про деякі помилки при вживанні термінів.....42

Лопаткіна Юлія, ДонНТУ Мова як засіб формування професійного іміджу.....43

Палієнко Олена, Кондрашина Тетяна, ДонНТУ Невербальні етикетні засоби спілкування.....44

Столяров Сергій, Стрельченко Андрій, ДонНТУ Мистецтво говорити.....45

Стручкова Татяна, Стручкова Ольга, ДонНТУ До питання про походження української графіки.....46

<i>Челакова Анжеліка, ДонНТУ</i>	Вербальний імідж інженера.....	48
----------------------------------	--------------------------------	----

С е к ц і я І V

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

<i>Батлук Наталя, Погоріла Марина, ДонНТУ</i>	Особливості спілкування в Internet.....	49
---	---	----

<i>Волков Артем, ДонНТУ</i>	Запозичення зі східних мов в українському правописі.....	50
-----------------------------	--	----

<i>Довганич Єгор, Іванов Костянтин, ДонНТУ</i>	Особливості комп'ютерного перекладу наукового тексту.....	52
--	---	----

<i>Єжелева Наталія, ДонНМУ</i>	Витоки української медичної лексикографії.....	53
--------------------------------	--	----

<i>Коновал Володимир, Ковтуненко Сергій, ДонНТУ</i>	Лінгвістичні та психологічні особливості спілкування в Internet.....	54
---	--	----

<i>Коняшкіна Інна, Данішкіна Ганна, ДонНТУ</i>	Синоніми, антоніми, пароніми – основа стилістичних засобів в сучасній українській мові.....	55
--	---	----

<i>Кукуруз Олександр, ДонНТУ</i>	Синоніми в діловому мовленні.....	56
----------------------------------	-----------------------------------	----

<i>Романов Борис, ДонНМУ</i>	Роль навчальних термінологічних словників у процесі навчання студентів-медиків мови спеціальності.....	57
------------------------------	--	----

<i>Сагін Олександр, Купирєва Валерія, ДонНТУ</i>	Українська культура в світі.....	58
--	----------------------------------	----

<i>Тітаєв Олександр, ДонНТУ</i> Співставлення фразеології різних мов.....	59
<i>Чорна Марина, ДонНУ</i> Мовні норми та культура мовлення біологів.....	61

СЕКЦІЯ І

РОЛЬ МОВИ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ ФАХІВЦЯ

КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ СУЧАСНОГО ІНЖЕНЕРА

Баліоз Іван, гр. ПТМ-04

**Науковий керівник – ст. викладач Алтухов В.М.
Донецький національний технічний університет**

1. Культура мовлення як складова загальної культури є одним із найважливіших показників цивілізованості суспільства в цілому і кожного його члена зокрема. Досконале володіння мовою стає важливим компонентом професійної підготовки студентів технічних спеціальностей, оскільки саме творче використання засобів мовлення повною мірою виявляє професійні обдарування майбутнього інженера, сприяє його іміджу, самоствердженню та самовираженню, професійному й особистому становленню.

2. Щоб краще усвідомити значення мови для розбудови держави, Валентин Кожевников у своїй книжці «Важкий шлях до рідної мови» застосовує вдале, оригінальне порівняння. Він пише, що держава для народу - як хата для родини. Фундамент хати - це наша рідна, Богом нам дана земля, а не завойована, не відібрана в іншого народу хитрістю, не приєднана шляхом підкупу сусідських запродавців. Стіни хати - це наш народ, з його загальновідомою працьовитістю, добротою, мудрістю, освіченістю, миролюбством. Підлога в хаті - то виробництво, економіка держави, яка теж тримається на міцному фундаменті і просто приречена бути ефективною. Стеля хати - державна політика. А дах - це наше духовне життя: наука, освіта, література, мистецтво, будь-яка творчість. *Мова ж - наче піч у хаті.* Без неї, навіть якщо все інше у чудовому стані, ніколи не буває тепло і затишно. Нас кілька віків привчали грітися біля печі, що стоїть у сусідській хаті. Так ми почали зневажати свою хату; перестали прикрашати та наводити в ній лад. Хто ж буде поважати народ, який занехає рідну мову? Користуючись чужим незручним інструментом, ми все робимо абияк. Наприклад, «заходи по забезпеченню» («заходи щодо (для) забезпечення»), «згідно закону»

(«згідно із законом»), «інженер-будівник» («інженер-будівельник») тощо.

3. Майбутній інженер, випускник технічного вишу під час виконання своїх безпосередніх службових обов'язків має виступати в різних комунікативних ролях: вести технічну документацію, ділове листування, складати технічні проекти і звіти укладати договори й угоди, спілкуватися з колегами і підлеглими, державними службовцями та громадянами різного рівня культури. Недотримання та порушення мовних норм може стати причиною непорозуміння, викликати негативну реакцію у співрозмовника і негативно позначитися на його подальшій кар'єрі тощо.

4. Високий рівень мовної культури майбутніх інженерів є чинником подальшого розвитку суспільства в цілому, оскільки саме він забезпечує практичну реалізацію функцій української мови у виробничій сфері спілкування.

СТАНОВЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ ОСОБИСТОСТІ

Безуглий Євген, гр. СП-046

Науковий керівник – к.пед.н., доц. Мачай Т.О.

Донецький національний технічний університет

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується автоматизацією та комп'ютеризацією виробництва, впровадженням нових технічних засобів та технологій. Це призводить до того, що сучасний світ потребує спеціалістів, які здатні професійно діяти у різних соціальних умовах.

Ефективність діяльності спеціалістів залежить від професійної готовності спеціаліста. Ця готовність складається з комунікативної здатності, психологічної готовності та володіння спеціальними технічними знаннями.

Комунікативна здатність є сукупністю вмінь та навичок конструктивної та ефективної контактної взаємодії між людьми, з професійним середовищем та професійним спілкуванням з співробітниками та керівниками. Ця здатність базується на достатньому рівні мовної культури людини, його вмінні користуватися словом та мовою. Мовна культура людини

проявляється у всіх формах життєдіяльності людини: професійній творчості, соціальній комунікації, індивідуальному розвитку та удосконаленню.

Психологічна готовність є результатом наявності антистресового потенціалу та прагнення досягти успіху. До першого компонента можна віднести стійкість від використання слова як засобу приниження людини. Для цього людині треба адекватно сприймати та інтерпретувати мовну критику. До другого компонента слід віднести розвинені здатності до доброзичливості, товариськості, колективізму, готовності правильно вирішувати труднощі та вміння мислити категоріями успіху.

Отже, наявність гуманітарних знань, що підвищують рівень культури в цілому та професійної готовності особистості окремо, не менш важлива ніж наявність знань чисто технічних. Проте не можна виділити найважливіше, оскільки якщо випускник ВТНЗ не володіє хоча би однією компонентою інженерного виховання, то він може бути інженером. Це тому що занадто велика відповідальність перед суспільством за результати своєї діяльності, і за її глобальні наслідки.

ПРОБЛЕМА ОСВОЄННЯ СЕМІОЗИСУ ЯК ПРОЦЕСУ КОМУНІКАЦІЇ

**Денисенкова Світлана, філологічний ф-т, гр. ФУ-А04
Науковий керівник – к.ф.н., доц. Виноградова О.В.
Донецький національний університет**

Семіотика – досить молода наукова дисципліна, яка сформувалася лише у ХХ ст. Значну увагу в межах семіотики вчені приділяли питанню семіозису в процесі комунікації (О.Куракіна, А.В. Петров, А.В. Соколов, А. Соломоник, Н.Б. Мечковська, Р.Фрумкіна та ін.).

Оскільки ми живемо в еру інформаційних технологій, коли людина мусить сприймати і передавати значну кількість інформації і кожен з об'єктів дійсності сприймається як знак, то питання про вмиле використання знаків у повсякденному житті постає дуже гостро.

У свідомості пересічної людини вислів – *передача інформації* – розуміється суттєво вужче, ніж в семіотиці і теорії комунікації. Для мовця, як правило, інформацію не становить ні молитва, ні зізнання у коханні, ні слова *Доброго дня!* чи *Привіт!* Між тим із загальнонаукового і семіотичного погляду все це теж становить інформацію.

Відомо також, що в основі семіотики лежить поняття знака і знакового процесу, чи *семіозису*. В основі семіозису лежить намір особи А передати особі Б повідомлення В.

Отже, основним поняттям семіозису є поняття *передача інформації*, але за допомогою знаків. У наш час це питання є дуже актуальним, бо успіх комунікації багато в чому залежить від її семіотичного забезпечення.

Але часто буває так, що комунікативний процес порушується через несприйняття інформації одним із суб'єктів комунікації. Отже, слід вивчати знаки лише через розуміння того, як певне означальне замінює певне означуване. Але, як свідчать лінгвістичні дослідження, це справа нелегка. Здійснені експерименти доводять, що люди різних вікових категорій протягом свого життя не можуть вповні користуватися всіма можливостями знакових систем і застосовувати ці вміння у повсякденному житті.

Отже, спираючись на погляди лінгвістів щодо семіотичних систем у процесі комунікації і здійснений експеримент, можемо зробити висновки про те, що проблема освоєння семіозису як процесу передачі інформації за допомогою знакових систем є дуже актуальною у наш час. І користування знаковими системами сьогодні є такою ж необхідністю, як користування мовою, певними науковими знаннями. Але оволодіння вмінням розумітися на знакових системах – це дуже тривалий процес, який слід починати розвивати, на нашу думку, ще з раннього дошкільного віку.

СЛЕНГ У МОВЛЕННІ СТУДЕНТІВ

Василенко Антон, Іванов Юрій, гр. СП-046
Науковий керівник –к.пед.н., доц. Мачай Т.О.
Донецький національний технічний університет

Сленг (від англ. slang; s(sub) — форма, що зазначає на другорядність, непершочерговість; lang (language) — мова.) — набір особливих слів або нових значень вже відомих слів, що вживаються в різних об'єднаннях (професійних, соціальних, вікових груп). Сленг складається із слів і фразеологізмів, які виникли і спочатку уживалися в окремих соціальних групах і відображав цілісну орієнтацію цих груп. Ставши загальноживаними, ці слова в основному зберігають емоційно-оцінний характер, хоча іноді «знак» оцінки змінюється.

Сленг студентів за своєю структурою є об'єднанням декількох сленгів: молодіжного, вузівського та суто професійного сленгу спеціальності на якій навчаються студенти. Це зумовлено такими факторами:

1) Студенти спілкуються з однолітками не тільки своєї спеціальності. Це формує молодіжний сленг, в якому присутні слова, які містять відношення молоді до політики, музики, побуту та ін.

2) Вузівський сленг складається з загальних понять та явищ, з якими має справу молодь у вузі: гуртожитками, екзаменами тощо (шпора, препод).

3) Професійний сленг містить слова специфічні для різних професій.

Окрім цього у студентів спеціальності системне програмування на формування сленгу впливає Інтернет та мобільне спілкування.

Найбільш розповсюдженими є такі види формування слів сленгу:

1. Спрощення (комп'ютер – комп).
2. Переосмислення вже існуючих слів (мишка).
3. Написання іншомовних слів за звучанням українськими літерами (IP – АйПі).
4. Написання іншомовних слів із використанням української розкладки (PS – ЗІ).
5. Прямий переклад, коли перекладаються іншомовні слова, які не мають аналогів в українській мові (Bluetooth – Синій Зуб).

6. Використання іншомовних слів і скорочень (ІДК – я не знаю, геймер).
7. Перехід із інших жаргонних систем (двіжок – ядро програми).

Переваги використання сленгу:

1. Професійний сленг спрощує спілкування фахівців;
2. Надає емоційного забарвлення у мовленні;
3. Поле для розвитку мови, що не стримується нормами;
4. Скорочується усне мовлення (письмове – в інтернеті);
5. Сленг – джерело появи іншомовних термінів в мові;

Недоліки використання сленгу:

1. Сленг зрозумілий тільки групі, яка є його носієм
2. Слів сленгу немає у словниках.
3. Негативно впливає на розвиток культури мовлення.

З ІСТОРІЇ ПОХОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ ПРІЗВИЩ

Жаботін Андрій, Тімоніна Тетяна, гр.ЕМО-04

Науковий керівник - ас. Шаповалова І.С.

Донецький національний технічний університет

Виникнення прізвищ у різних народів завжди цікавило людину. Недаремно вона буде своє генеалогічне дерево і намагається з'ясувати своє родове походження і походження свого прізвища. Ця тема завжди є актуальною, оскільки стереотипне мислення інколи спотворює факти про походження прізвищ.

Сучасне прізвище, як і повне офіційне найменування людини, що складається з імені, імені по батькові та прізвища, - явище нового часу. У минулі віки єдиних, введених державою норм індефікації особи не існувало, тому в адміністративно-юридичній практиці для позначення людини використовували різноманітні мовні засоби.

Матеріалом для творення українських прізвищ були чотири основні джерела:

- 1) імена;
- 2) назви місця проживання чи народження;
- 3) назви постійного заняття (професії);
- 4) індивідуальні ознаки (фізичні, психічні та інші властивості) першого носія прізвища.

Основні лексико-семантичні групи прізвищ можна представити у наступному вигляді.

1. Відіменні прізвища.

Основами для творення українських прізвищ ставали найчастіше чоловічі імена, тобто імена чоловічого предка роду.

2. Прізвища, утворені від назви місця проживання чи походження.

Друге основне джерело виникнення родових прізвищ - це назва місцевості, де проживав або звідки походив основоположник роду.

Ці прізвища можна розподілити на дві групи:

- а) прізвища, які вказують на походження;
- б) прізвища, які називають конкретну місцевість (населений пункт), звідки прибула людина.

3. Прізвища, утворені від назви професії або за соціальною приналежністю.

Значна частина прізвищ пов'язана з соціальною приналежністю або з постійним заняттям першоносія. Це були назви, які чітко відрізняли окрему особу від її оточення.

4. Прізвища, утворені за індивідуальними ознаками першоносіїв

Досить значну групу українських прізвищ складають прізвища, основою для творення яких була характерна особиста ознака, що виділяла людину з її оточення. Прізвища такого типу виникли з первісних прізвиськ. Основою для створення прізвиська могла бути як позитивна, так і негативна характеристика особистості.

ПРОФЕСІЙНА СПРЯМОВАНІСТЬ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДІЛОВОЇ МОВИ

Кенджаєва Надія, ДонНАБА

Науковий керівник - доц. Ковальова Н.О.

Донецька національна академія будівництва і архітектури

Проблема функціонування української мови у сфері медичної діяльності включає три аспекти: професійно-прикладний, національно-культурницький, морально-патріотичний.

Професійно-прикладний аспект реалізується, головним чином у галузі практичної діяльності медичних працівників, в процесі

спілкування з пацієнтами. Рідна мова в устах лікаря, медсестри, під пером науковця значною мірою сприяє вихованню громадських почуттів, почуттів відповідальності перед пацієнтом перед суспільством, загострюючи принциповість, посилюючи прагнення до самовдосконалення.

Оволодіння мистецтвом слова для майбутнього медика - це успішний засіб впливу на пацієнтів, могутній засіб профілактики лікування багатьох захворювань, пропаганди здорового способу життя. Головним завданням у викладанні української ділової мови вважаю виховання гуманної особистості з високою мовною культурою, милосердного професійно освіченого майбутнього фахівця-медика. Тому необхідно:

- підвищення рівня усного писемного мовлення майбутніх спеціалістів,
- оволодіння особливостями медичної української термінології,
- формування навичок роботи зі спеціальною (фаховою) літературою,
- ознайомлення з типовими та нетиповими ситуаціями професійного спілкування, формування навик в оформленні та написанні професійної документації медичних працівників.

Вивчення особливостей медичної термінології - важливий фактор професійного спілкування, який здійснює міжпредметні зв'язки з загальномедичними та клінічними дисциплінами. Практичний досвід роботи свідчить, що студентам необхідні знання медичних термінів з анатомії, хірургії, педіатрії, терапії, акушерства, фармації. Тому на заняттях української ділової мови студенти отримують навички роботи з медичними словниками, фаховою літературою, набувають вміння правильного перекладу, складають словники основних термінів. Все це сприяє тренуванню професійної пам'яті, розвиває навички усного писемного мовлення, покращує культуру мовлення.

Професійна документація вимагає культури писаного тексту, знань норм писемного мовлення, вміння грамотно писати та оформляти медичні документи широкого та вузького профілю. Для цього опрацьовуються заповнення основних зразків медичної документації (медична карта хворого, направлення хворого на дослідження, рецепт, термінове повідомлення про інфекційне захворювання, температурний лист, історію пологів, індивідуальну

карту вагітної). Таким чином, професійна спрямованість української ділової мови в комплексі з іншими гуманітарними клінічними дисциплінами формує і виховує високі професійні, ділові, гуманні, моральні якості майбутніх медичних працівників.

ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ-ФАРМАЦЕВТІВ

Кучук Тетяна, фармацевтичний ф-т, 2 курс
Науковий керівник – ст. викладач Романова О.Г.
Донецький національний медичний університет ім. М. Горького

Проблема формування мовної культури є особливо актуальною для майбутніх представників соціальних професій, до яких належать і фармацевти. Адже вміння грамотно провести діалог з відвідувачем аптеки — це не тільки сприяння швидшому одужанню, від цього залежить і комерційний успіх.

Нині більше половини відвідувачів аптек звертається до фармацевтичних працівників, завчасно не проконсультувавшись з лікарем, особливо при «несерйозних» захворюваннях. Потенційні покупці довіряють своє здоров'я «людям у білих халатах», які стоять за прилавком аптеки. Тому працівники фармацевтичної галузі повинні якомога доступніше і стисліше донести той величезний об'єм інформації, який цікавить покупця. Крім того, фармацевт або провізор повинен володіти знаннями з анатомії, фізіології, фармакогнозії, ботаніки, клінічних дисциплін тощо. Головний принцип медицини „не нашкодь” є актуальним і для фармацевтичних працівників. Їх слово має бути зрозумілим, проникливим, переконливим, повинне викликати довіру, а манера ведення бесіди — спокійною та врівноваженою.

Тому на заняттях з ділової української мови, яка передбачає фахове спрямування, майбутні спеціалісти опановують мистецтво слова, навички професійного спілкування з клієнтами та колегами. Навчання має комунікативну спрямованість, тому говоріння як один з видів мовленнєвої діяльності виходить на перший план: моделюються типові і нетипові ситуації ділового спілкування, які вимагають від студентів творчого мислення, вміння формулювати і висловлювати свою думку.

Вивчення основ медичної та фармацевтичної термінології — важливий фактор професійного спілкування. Тому на заняттях з української ділової мови студенти формують і вдосконалюють навички всіх видів мовленнєвої діяльності на матеріалі спеціальних наукових та науково-популярних медичних і фармацевтичних текстів, а також навички роботи із спеціальними та загальномовними словниками. Все це сприяє тренуванню професійної пам'яті, розвиває навички усного і писемного мовлення, поліпшуючи загалом культуру мовлення.

Таким чином, професійна спрямованість української ділової мови в комплексі з іншими гуманітарними і клінічними дисциплінами формує і виховує високі професійні, ділові, моральні якості майбутніх фармацевтичних працівників.

ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ МОВНОЇ ОСВІТИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ СХІДНОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ

Літвиненко Ігор, Нечепуренко Олексій, гр. ЕМО -04
Науковий керівник - ас. Шаповалова І.С.
Донецький національний технічний університет

Численні дискусії та суперечки у сучасному суспільстві виникають на ґрунті мовного питання, оскільки саме наявність власної національної мови свідчить про існування певної нації. Державною мовою України є українська мова. Держава забезпечує всебічний розвиток і функціонування мови в усіх сферах суспільного життя на території України. Таким чином, в усіх сферах наукового та офіційно-ділового спілкування фахівці мають користуватися єдиною українською мовою. Проте ці норми нерідко порушуються через наявність об'єктивних причин.

Наприклад, у Донецькій області загальноосвітні україномовні школи становлять приблизно лише п'яту частину від усіх, що працюють в області. Навчання у вищих навчальних закладах, технікумах, училищах ведеться більшою мірою російською мовою через недостатній рівень мовної підготовки викладачів, студентів та через значний брак якісної навчальної літератури українською

мовою, оскільки приблизно від чотирьох до десяти навчальних підручників та посібників російською мовою припадає на одну українську. Як правило ці навчальні посібники розробляються саме на кафедрах певних ВНЗ та видаються досить обмеженим тиражем. Таким чином, бібліотеки мають зберігати радянські видання, які були видані за часів штучної українізації. Без сумніву це не сприяє патріотичному вихованню молоді.

Складна мовленнєва ситуація та неоднорідне російськомовне оточення Східного регіону України негативно впливає на формування навичок користування українською мовою, тому важливими комунікативним завданням на заняттях з української мови у вищих навчальних закладах є вивчення реальних комунікативних потреб студентів і створення на цій основі диференційованих комунікативних програм вивчення державної мови, які б відповідали специфіці регіону.

Розгляд вищезазначеної проблеми потребує уточнення комунікативних потреб студентів для визначення цілей та змісту навчання. В основі комунікативних потреб студентів лежать соціально значущі потреби суспільства у підготовці фахівців з певною комунікативною компетенцією. Загальновідомим є той факт, що практичні цілі, які висуваються або усвідомлюються студентами, визначаються не тільки індивідуальними потребами цих студентів, але, безумовно, підтримуються мовленнєвими попитами сучасного суспільства, умовами його розвитку і завданнями на даному етапі.

Одне із основних та складних завдань методики полягає в тому, щоб ці соціально значущі потреби перетворити в усвідомлювані особистісні потреби студентів, зробити їх потужним важелем мотивації навчання, скоординувати з їх індивідуальними інтересами та потребами. А це під час є однією з найскладніших задач.

ВИБІР СЛОВА ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ФАХОВИХ ТЕКСТІВ

Мельчакова Наталя, гр. МОП-06
Науковий керівник – к.ф.н., доц. Лазарєва Л. К.
Донецький національний технічний університет

Офіційною мовою ділових документів, професійного спілкування є державна, тобто українська. Нерідко ми зустрічаємося з

проблемою вибору слова під час перекладу з однієї мови на іншу, або при укладанні тексту українською мовою. Це пов'язано з тим, що в різних контекстах слова можуть перекладатися по-різному.

Порівняємо: **Оборот** (денежний) перекладається як грошовий *обіг*. Це ж слово в техніці перекладається як *оберт* (оберт колеса), а як спосіб словесного виразу – *зворот*, наприклад прислівниковий зворот.

Слово **средства** в економіці перекладається як *спосіб* (изыскивать средства – добирати способів) та *кошти*, але *засіб* як предмет, наприклад засіб виробництва.

При перекладі велику увагу також слід приділяти правильному вживанню синонімічних конструкцій. Синоніми дозволяють зробити нашу мову більш насиченою і різноманітною, надати їй емоційного забарвлення. Наприклад: **Відносини – стосунки**, де слово **відносини** вживається у словосполученнях переважно суспільного, економічного, політичного характеру: виробничі, дипломатичні, ринкові відносини, а слово **стосунки** використовується на означення зв'язків, контактів взагалі: дружні стосунки, стосунки з організаціями.

Крім того, широко уживані в українській лексиці **пароніми** – однокореневі слова, близькі за звучанням, але різні за значенням або які частково збігаються у значенні. Вони поділяються на кілька груп:

1. Синонімічні: важкий – тяжкий, привабливий – принадливий.
2. Антонімічні: прогрес – регрес, інфляція – дефляція.
3. Що мають семантичну близькість: економічний – економний.
4. Тематичні: підприємство – підприємництво.

При перекладі з російської мови на українську і навпаки потрібно дуже точно розуміти значення паронімічних слів. Найменша помилка може змінити зміст речення і призвести до невірної тлумачення.

ОСОБЛИВОСТІ МОВЛЕННЯ ЛІКАРЯ-ПЕДІАТРА

Омельченко Тетяна, медичний ф-т, 2 курс
Науковий керівник – ст. викладач Романова О.Г.
Донецький національний медичний університет ім. М. Горького

Медицина належить до тих галузей, де вміння спілкуватися – це невід’ємна частина професійної діяльності. Успіх лікування іноді напряду залежить від того, наскільки лікареві вдасться знайти контакт і вплинути на пацієнта.

Особливість роботи педіатра полягає в тому, що він працює не тільки з маленькими пацієнтами, а й з їх батьками або родичами. Тому мовленнєва культура нерозривно пов’язана з охайною зовнішністю, урівноваженою поведінкою, спокійним тоном і твердою переконливою інформацією.

Спілкування з дитиною починається зі знайомства, зняття початкового напруження та намагань привернути до себе дитину. Тут є доречним застосування педіатром так званої дитячої лексики – фонетично спрощених експресивно забарвлених слів, якими спілкуються з дітьми раннього віку: *бі-бі* (машина), *бух* (упасти), *гулі* (пташки), *ляля* (дитина або іграшка), а також слів зі зменшувально-пестливим забарвленням, наприклад, *ручка*, *ніжка*, *ротик*, *носик*. Головне на цьому етапі спілкування – усунути страхи, пов’язані з незвичністю ситуації та хворобливим станом. Далі слід у ненав’язливій формі розпитати дитину про скарги, словесно підготувати її до подальшого огляду. При цьому слід пам’ятати про те, що спілкування з дитиною відбувається у присутності стурбованих батьків, що інколи навіть ускладнює спілкування з дитиною.

Об’єктивний огляд не повинен завдавати неприємних відчуттів дитині, бажано відволікати її і для цього супроводжувати розповіддю про важливість збереження здоров’я, проводити аналогії з добре відомими та зрозумілими маленькому пацієнтові поняттями. При цьому по ходу бесіди з дитиною паралельно проводиться розпитування батьків про стан дитини та появу симптомів, які змусили їх звернутися до лікаря.

Особливість спілкування проявляється в тому, що в розмові з дитиною лікар має проявляти м’якість, лагідність, а з батьками – твердість і наполегливість, оскільки не завжди батьки, які інколи не

вважають потрібними деякі аспекти лікування, погоджуються виконувати рекомендації лікаря.

Отже, такт, толерантність, терплячість, лагідність, знання особливостей психології – необхідні елементи професійної культури лікарів-педіатрів.

ІВАН ОГІЄНКО І ЙОГО „ДЕСЯТЬ НАЙГОЛОВНІШИХ МОВНИХ ЗАПОВІДЕЙ СВІДОМОГО ГРОМАДЯНИНА”

Степаненко Сергій, гр. ПТМ-04

Науковий керівник – ст. викладач Алтухов В.М.

Донецький національний технічний університет

1. Донедавна про Івана Огієнка можна було почути і прочитати лише *слогани* на кшталт "петлюрівський міністр", "літературний денщик Скоропадського і фашистський запроданець", який „найбільше галасує про те, що мову треба рятувати..." Так "поцінувала" Івана Огієнка українська радянська „наука”.

2. Але ім'я Івана Огієнка, його величезна наукова, спадщина, повертається на Батьківщину. Національне прозріння й самоусвідомлення себе як сина великого, талановитого, але бездержавного народу почалося в Івана Огієнка з відчуття болю за тяжку долю рідної мови, якій випало пройти воістину хресний шлях. Ризикуючи професорською кар'єрою, він першим серед викладачів повністю зрусифікованого університету Св. Володимира перейшов на викладання українською мовою.

4. Найвагоміше місце у науково-педагогічному доробку І.Огієнка посідають дослідження з питань розвитку української мови і культури. Він був глибоко переконаний в тому, що „Мова – душа кожної національності, ... її найцінніший скарб... У мові наша стара й нова культура, ознака нашого національного визнання... Тому й вороги наші завжди так старанно пильнували, аби заборонити насамперед нашу мову, аби звести та знищити її доценту. Бо німого, мовляв, похваєш, куди забажаєш...”

5. Актуальними для суверенної України є думки Івана Огієнка про необхідність повернення українській мові належного місця не лише у сфері побуту, а й у всіх державних, громадських інституціях, звідки

вона протягом століть цілеспрямовано витіснялася; про перетворення національної школи в осередок українства.

6. Сьогодні в кожній родині, кожній школі і державній установі, у кожного чиновника мусить бути Рідномовний Катехизис Івана Огієнка „Десять найголовніших мовних заповідей ...” : „Хто цурається своєї рідної мови, той у саме серце ранив свій народ, ... Стан розвою літературної мови – то ступінь культури розвою народу...”

7. До останніх днів свого життя Огієнко залишився полум'яним поборником ідеї соборності української літературної мови для всіх українських земель, для всіх українців на материковій Україні і в близькій та далекій діаспорах.

СЕКЦІЯ II

ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

ВПЛИВ МОЛОДІЖНОГО СЛЕНГУ НА СТАНОВЛЕННЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

**Биканова Аліна, економіко-правовий ф-т, 1 курс
Науковий керівник – к.ф.н, доц. Краснікова В. В.
Донецький національний університет**

На порозі нового тисячоліття Україна опинилася у новому вимірі: політичному й культурному. Це було пов'язано з демократизацією суспільства. В усному мовленні, у засобах масової інформації, в художній літературі відбувся своєрідний вибух жаргонної, розмовної, навіть нецензурної лексики.

У свідомості молоді дзеркально відобразилася нова соціальна парадигма функціонування мови, адже молодь активніше відкидає те, що віджило, активніше шукає нового. Тому особливо цікавою для дослідження є молодіжна лексика, яка в мовознавстві існує під англійською категорією сленг (slang). Молодіжна мова така ж різнобарвна, строката, особливо здатна до сприйняття всього нового, як і її носії. Молодіжний сленг — це окремий пласт національної мови, який відображає певною мірою рівень культури, освіченості,

розвитку суспільства. Так звана “сленгова лексика” — це своєрідний престиж. Юнак чи дівчина почуває себе “своїм” у групі молодих людей, якщо вміло жонглює сленговими словами та ідіомами. Однак, використання таких слів збіднює мовлення. Молодіжний сленг творять зазвичай слова, значення яких мають образне навантаження. Причина вживання сленгових виразів у кожного своя. Деякі діти ще змалку чують такі слова від батьків, старших сестер і братів. Вони їм подобаються, тому й використовують у своєму мовленні; інші хочуть показати себе дорослішими, самостійнішими.

Але проблема полягає у тому, як відокремити зерно від половини, адже межа між сленгом і просторіччям дуже хитка. Надмірне вживання ненормативної лексики загрожує спрощенням національної мови.

З іншого боку, мова сленгу — це реквізит молодості, як і катання на роликівих ковзанах, масові рок-концерти, легковажність і безтурботність. Це своєрідна форма самовираження і свободи. Це різновид молодіжної культури.

Але треба вирішити, як краще: розмовляти своєю рідною мовою чи заплямовувати її? Якщо ти не поважаєш мову, ти не поважаєш свій народ, його історію, культуру. Тому актуальними є слова Б. Антоненка-Давидовича: «Боротьба за чистоту мови й високу мовну культуру – це боротьба за культуру взагалі. Я вважаю, що завдання не лише мовознавців, а й усіх свідомих українців – виокремити усе, що увиразнюватиме наше мовлення, збагачуватиме, а не засмічуватиме наш словник. Ми повинні творити молодіжну мову самостійно, а не калькувати її за чиймись зразками.

ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Горностаєва О.Ю., ДонНАБА

Науковий керівник - доц. Ковальова Н.А.

Донецька національна академія будівництва та архітектури

Вища школа в незалежній Україні набуває нового спрямування.

Окрім надання належної суми професійних знань і навичок вона має допомогти молоді набутти певного інтелектуального рівня. Це неможливо без знання державної мови. Виховати висококваліфікованих, грамотних фахівців, як добре володіють українською мовою, вільно використовують в усіх сферах професійно діяльності, можна лише за умови належної лінгвістичної підготовки.

На сучасному етапі надзвичайно актуальним формування навичок вільного й правильного володіння фаховою українською мовою, що потребує цілісної концепції термінотворення, яка б поєднувала надбання учених різних поколінь, а також унормованої системи правил у становленні сучасного стилю української мови. Актуальною в наш час є проблема становлення та нормалізування термінології, яка наприкінці ХХ століття вступила в новий етап свого розвитку. Сьогодні в українській мові йде активний процес термінотворення та унормування фахової лексики. Цей процес йде трьома напрямками: укладання термінологічних словників з різних галузей знань, укладання нормативних академічних словників, створення державних стандартів на терміни та визначення.

Сучасна українська мова є мовою флективною: для граматичної зв'язності служить закінчення слова, тому мова вирізняється розгалуженою системою закінчень. Функція суфіксів і префіксів - уточнювати зміст кореня, носія основного лексичного значення.

Основний словниковий фонд української мови містить чотири пласти слов'янських слів: спільноіндоєвропейська лексика (**батько, матір, сестра, дім, вовк, бути, жити, їсти** тощо); праслов'янські слова (**коса, сніп, жито, віл, корова, ловити** тощо); власно українські слова, наявні тільки в українській мові (**кисень, водень, мрія, зволікати, зайвий, байдуже, примхи, перекотиполе** тощо); запозичення з інших слов'янських мов (з білоруської **розкішний,**

обридати, нащадок, з польської перешкода, недолугий, дощенту, обіцяти, цікавий, гасло, міць, шлюб, раптом, принаймні тощо; з чеської брама, огида, ярка, паркан, карк; з сербської хлопець; з болгарської храм, глава, владика, сотворити тощо). Решту лексики складають більш пізні запозичення, серед яких найбільше з мертвих класичних мов - давньогрецької, латини, старослов'янської. За радянських часів до лексичного складу ввійшло багато русизмів, як часто вводилися без адаптування до вимог граматичної системи. Останнім часом лексичний склад активно поповнюється запозиченнями з англійської мови. Але загальний розвиток мови відбувається за рахунок внутрішньомовних ресурсів: нові слова творяться на базі вже існуючих.

СЛОВОТВІР ІМЕННИКІВ НАЗВ НЕІСТОТ ГОВІРКИ С. МИКІЛЬСЬКОГО

Грицай Юлія, гр. ФУ-А04

Науковий керівник – к.ф.н., доц. Омельченко З.Л.

Донецький національний університет

В українській загальнонародній мові, як і в більшості інших, вирізняються два основні функціональні різновиди – літературна мова і територіальні народні говори, або діалектна мова. Серед багатьох проблем дослідження української народнорозмовної мови, які вимагають ґрунтовного вивчення, морфологія територіальних виявів (діалектів) досліджена дуже мало, особливо щодо словотвору.

Відсутність повного лексикографічного представлення українських говорів, як і фрагментарний щодо охоплення території та об'єктів опис деривації в діалектах, унеможлиблюють сьогодні повне представлення словотвірної системи української діалектної мови. Тому актуальним залишається дослідження словотвору окремих діалектних територій.

Для дослідження обрано говірку Волноваського району Донецької області.

Панівним типом словотворення в ділянці іменника було й лишається морфологічне та лексико-семантичне словотворення. На сьогодні ми маємо вже певний матеріал про суфіксальний словотвір

окремих тематичних груп. А саме словотвір ботанічної лексики, назв місця, приміщень, знарядь та посуду і страв.

Звернення до **суфіксального словотвору** замовлене тим, що суфіксальні похідні є найчисленнішою групою серед афіксальних утворень. Словотворчими засобами в назвах неістот виступають суфікси -ник, -к(а), -ок, -н-, -ин(а), -ськ-, але продуктивність суфіксів неоднакова. До продуктивних суфіксів належать: -ник, -к(а), -ок, але в межах різних тематичних груп є відмінності. Порівнявши продуктивність суфіксів у досліджених тематичних групах, можна зробити висновок, що суфікс **-к(а)** вживається і є продуктивним в усіх тематичних групах. Суфікс **-ник-** є продуктивним для ботанічної лексики, назв місця, посуду і страв, проте цей суфікс не є продуктивним при творенні назв знарядь. Суфікси **-ець, -ин** виявляють свою продуктивність при творенні назв рослин, але не є продуктивними для назв посуду та страв.

Для ботанічної лексики продуктивним способом словотворення є лексико-семантичний, а префіксально-суфіксальний спосіб взагалі непродуктивний.

У досліджуваній говірці, для творення назв знарядь і префіксально-суфіксальний, і лексико-семантичний способи виявляють однакову продуктивність. Проте, найпродуктивнішим способом словотворення для всіх названих тематичних груп є суфіксальний.

ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО КЛАСИФІКАЦІЇ БАНКІВСЬКИХ ТЕРМІНІВ-АНГЛІЦИЗМІВ

**Зеніна Анастасія, філологічний ф-т, 3 курс
Науковий керівник – к.ф.н., доц. Ситар Г.В.
Донецький національний університет**

Питання класифікації та систематизації запозичених лексем як частини термінологічної системи української мови традиційно розглядається в теоретичному аспекті. У сучасній лінгвістиці відомо кілька класифікацій запозичень, в основу яких покладено різні критерії: структурний, часовий, «динамічний». Аналіз зібраних банківських термінів-англіцизмів (картотека налічує 326 одиниць) засвідчує, що всі ці параметри можуть бути застосовані для визначення типів досліджуваних

слів. Зокрема, ідею **структурної диференціації** запозичених слів висунув у середині ХХ століття Е. Хауген, запропонувавши виокремлювати три типи іншомовних слів: 1) лексеми без наявної морфологічної субституції – запозичені слова: *кластер, аутсорсинг, флоатинг*; 2) слова із частковою морфологічною субституцією – запозичені морфеми: *роловерний, конзьюмеризм*; 3) лексичні одиниці, які репрезентують повну морфологічну субституцію, або семантичні запозичення – запозичена семантика: *ідіома* (гр. *idiom* – *idios*- «особливий, своєрідний, відмінний»).

Розглянувши диференціацію запозичень за **часовим критерієм**, ми адаптуємо її до специфіки нашого фактичного матеріалу: 1) англійські запозичення, що органічно ввійшли в українську мову: *ваучер, монетаризм, холдинг*; значення таких слів часто перебувають у відношеннях полісемії, наслідком чого є процес детермінологізації; 2) англіцизми, які набувають активності, поступово входячи до загального словообігу: *інжиніринг, консалтинг, тендер*, мають розгалужену сітку похідних і зафіксовані в сучасних словниках; 3) англіцизми – нові слова, що входять до вжитку, зокрема, з часу набуття Україною незалежності: *девелопер, екаутинг, еквайр* тощо.

Крім традиційної класифікації запозичень, у сучасному мовознавстві запропоновано типологію запозичених лексем за **характером динаміки лексичної системи**: 1) нова лексика, запозичена «переважно з американського варіанту англійської мови»: *бенчмарк, смерфінг, тікет, толінг*; 2) активізовані запозичення – закріплені в основному фонді української мови лексика, із функціонуванням якої пов'язані процеси зміни семантики слів, виникнення низки стійких словосполучень, активізація деривативних процесів: *рейтинг, моніторинг, інвестор*; 3) лексеми, що повернулися з периферії, зазнавши семантичної диференціації: *парламент, спікер, аутсайдер*; 4) слова, які вийшли в пасив: *активіст, агітпункт*, використовуються в текстах української періодики рідко порівняно із пресою радянського часу.

ПРО ПРОБЛЕМИ «ПРАВИЛА ДЕВ'ЯТКИ»

Каверзнієва Євгенія, гр. МС-04а, Бабакіна Олена, гр. МХП-04а
Науковий керівник – ас. Стеценко Н.М.
Донецький національний технічний університет

Правило дев'ятки внесли в українську мову 1913 р. С. Смаль-Стоцький і Ф. Гартнер, які склали свою “Граматику української мови” у Відні — на замовлення і кошти цісарського уряду — і “запозичили” його з польського правопису.

Хоча на даний момент часу воно є нормою правопису, можна відзначити багато негативних моментів.

Для київсько-полтавського діалекту, що ліг в основу літературної української мови, властиві зм'якшена вимова і звук [i]. Тенденція графічної заміни “і” на “и” фактично є кроком назад, оскільки змінює милозвучність української мови. Недоречності позиційного розрізнення “і” та “и” також очевидні. Фонетичний зв'язок між голосною та наступною приголосною нехтовно малий — немає й підстав замінювати “і” на “и” перед частиною приголосних: *таксі* — *таксист*. Щодо групи приголосних, то в процесі розвитку української мови стверднення приголосних “дев'ятки” не відбувалося — та й у сучасній мові вони пом'якшуються не рідше від інших. Ані М. Грушевський, ані укладачі фахових словників періоду “українізації” (1918—1932) «правила дев'ятки» не дотримуються і пишуть: *територія*, *дінаміка*, *цітрус*. Носії ж сучасної мови охоче вживають форми “казіно”, “ділер” як більш природні. “Виняток дев'ятки” просто незастосовний у тих запозиченнях, де відбулася заміна “е” на “и”: *артіль*, *цісар*. Неможливо його дотриматися і в загальних назвах, похідних від аббревіатур: *стіфівець* (від “СТІФ”). Цілком природно, що і складені слова пишуться тільки з “і”: *безінерційний*, *безінформаційний*. Незручність “дев'ятки” виявляється ще й у тому, що нефахівцеві часто буває важко розділити слово на складові: *джіу-джітсу*, “*Пенсікола*”, *адідасівський*, *сідіром* (CD-ROM), *маріхуана*.

Показово, що цей немилословний і полонізаторський “виняток дев'ятки” почали активно вживати лише після сумнозвісних репресій 30-х рр. — адже він потужно сприяв витісненню української букви “і”, насаджуючи тим самим російські написання та вимову.

УКРАЇНСЬКА МОВА В УМОВАХ БІЛІНГВІЗМУ

Лушпенко Володимир, Шпарбер Олег, гр. СП-04н
Науковий керівник - ст. викл. Матулевська Н. П.
Донецький національний технічний університет

В енциклопедії "Українська мова", виданій у 2004 році, зазначено, що літературна мова - це загальноприйнятий в писемній та усній практиці унормований засіб суспільного спілкування, одна з форм національної мови, яка існує поряд з іншими - діалектами, просторіччям, фольклором, її головні ознаки - стабільні літературні норми в граматиці, лексиці, вимові та функціонально-стильова розгалуженість.

Історично склалося так, що в Україні існує два варіанти мови - східноукраїнський і західноукраїнський. Ще в кінці XIX сторіччя великий знавець українських діалектів, автор чотиритомного словника "Словарь української мови" (1907-1909), який отримав II премію Петербурзької Академії наук, Борис Грінченко відстоював східноукраїнський варіант української літературної мови як такий, що буде зрозумілим для жителів усіх регіонів України. Про це говорилося в ЗМІ в 2003 році при відзначенні 140-річчя з дня його народження.

Вдалося вияснити, що в кінці XIX - на початку XX століття велися великі дискусії між східно- і західноукраїнськими філологами. Західноукраїнці нав'язували свій варіант - галицький. До цього активно підключився і проф. М.С. Грушевський - майбутній Голова Центральної Ради. Іван Нечуй-Левицький писав: "...він заповзвся нахрапом завести галицьку книжню мову й чудернацький правопис в українському письменстві й на Україні і зробити їх загальними і для Галичини, і для українців".

В 1993 році вийшло 4-е видання правопису тиражем 120 тисяч примірників. Остання фраза редакційного вступу: "Разом з тим комісія одностайно підтримала постанову I Міжнародного конгресу українців (27.08-3.09.1991) про потребу вироблення єдиного правопису для всіх українців, що проживають як в Україні, так і за її межами. Єдиний правопис має базуватися на всьому історичному досвіді його творення".

Такої єдності не було і в часи М. Грушевського. Навіть коли він був главою держави, а пізніше - членом Академії. Проти галичан

виступали Б. Грінченко, І. Нечуй-Левицький, а в 30-ті роки минулого століття - професор І. Огієнко, яких важко запідозрити в русофільстві, а тим більше в "більшовизмі". Тут скоріше всього спрацювали вимоги громадян США та Канади, які називають себе українцями, але не бажають чи не можуть, вивчити українську мову - мову І. Котляревського, Т. Шевченка, І. Карпенка-Карого...

ДВОМОВНІСТЬ В УКРАЇНІ: ДОБРЕ ЧИ ПОГАНО?

Маньковська Лілія, економіко-правовий ф-т, 1 курс
Науковий керівник – к.ф.н., доц. Краснікова В.В.
Донецький національний університет

Конфлікт між двома поширеними в Україні мовами, на жаль, поки що не розв'язаний, тому пропонуються різні шляхи його розв'язання, зокрема й такий, як запровадження офіційної двомовності. Придивімося пильніше до явища двомовності, до природи його впливу на суспільство та з'ясуємо думки фахівців з цього приводу.

"Загальноприйняте визначення двомовності дав американський лінгвіст У. Вайнрайх. Двомовністю він називає практику поперемінного використання двох мов. Слід чітко розрізняти індивідуальний і масовий білінгвізм. Індивідуальним білінгвізмом називають володіння і використання двох мов окремими індивідами одномовної спільноти. Немає сумніву в тому, що володіння двома або кількома мовами збагачує людину додатковими знаннями інших культур і можливістю вільного спілкування з іноземцями". Це, переконливо й лаконічно проілюстрував Гете: "Скільки мов ти знаєш, стільки разів ти людина". Незаперечним також є той факт, що будь-яка спільнота потребує білінгвів, як посередників між своєю та чужою культурами. Але ще Мейє відзначив, що навіть при такій двомовності не можна досягти однакового рівня знання обох мов.

"Масовий білінгвізм - явище, принципово відмінне від індивідуальної двомовності. Його спричиняє, як правило, колоніальна залежність країни. У підневільних умовах мовна спільнота змушена вивчити, крім рідної, ще одну мову і використовувати її для спілкування у певних обставинах". У такому разі, одна мова стає розмовною, а інша - домінуючою. "Якщо інша мова поступово

переймає всі функції рідної, виникає реальна загроза знищення рідної мови та перетворення двомовців на одномовців". Це дає підстави розцінювати двомовність як перехідний етап в асиміляційному процесі. "Поширення двох мов в одній країні завжди є станом нестійкої рівноваги, що має тенденцію або до перетворення на одномовність, або до розпаду єдиної держави на частини за мовною ознакою". Треба чесно визнати, що у світі не існує двомовності, а є лише проблема двомовності, яку намагаються розв'язати або так, як це роблять Фінляндія, Бельгія, Норвегія, Канада, або так, як це роблять США.

Отже, ситуація двомовності є неприродною, нестабільною, навіть загрозовою та руйнівною, вона визначається не гармонійною взаємодією мов, а конфліктом і боротьбою, що триватиме доти, доки на території держави не переможе одна мова.

СУРЖИК ЯК СОЦІАЛЬНЕ ЯВИЩЕ

Мінін Олексій, Мінін Олександр, гр. МТ-03
Науковий керівник - ас. Матулевська Т.В.
Донецький національний технічний університет

Суржик (від назви суржик — «хліб або мука з суміші різних видів зерна, наприклад, пшениці і іржі») — недостатньо вивчене мовне поєднання, діалект, що включає елементи української мови під впливом російської або іншої. Поширений на більшій частині території України, а також, ймовірно, є в сусідніх з нею областях Росії і Молдавії. Численні варіанти суржику вивчаються і класифікуються лінгвістами.

Численні ранні письмові пам'ятники суржику відносяться до XVIII століття (тобто передують появі літературної української мови, перший твір на якому з'явився в 1798 році) і відбуваються з Лівобережної України, регіону, де суржик найбільш поширений і в сучасності.

Суржик зафіксований письмово вже у першого автора, що писав на розмовній українській мові Івана Котляревського в його творі «Наталка Полтавка» (1819).

Саме явище – гібридне. Не існує єдиної думки щодо природи суржику. Найбільш вірним представляється позначення змішана мова

— як в класичних змішаних мовах на зразок мови медновських алеутів або мічифа, лексика в суржику узятa з однієї мови, а велика частина граматики — з іншого. Можливий погляд на суржик як на міське просторіччя, що формується в результаті мовної інтерференції, у такому разі він може бути визнаний соціолектом. Але це поняття навряд може бути застосовано в Україні через слабу поширеність в містах української мови у цей період.

Суржик утворився в середовищі сільського населення в результаті змішення української з російською розмовною мовою.

Суржик в різних регіонах України і у окремих його носіїв має істотні відмінності. Як правило, граMATика і вимова залишаються українською, тоді як значна частина лексики запозичена з російської, при цьому частка запозичень варіюється залежно від освіти і життєвого досвіду носія.

Наукове дослідження суржику в радянському мовознавстві було заборонене, бо це явище спростовувало офіційну псевдоісторію гармонійної двомовності й благотворного впливу російської мови на українську. Лише у 90-х роках суржик став об'єктом лінгвістичного аналізу.

ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В МОВІ ТЕЛЕБАЧЕННЯ

Назаренко Кирило, Войтов Андрій, гр.СП-04н
Науковий керівник – ст. викл. Матулевська Н.П.
Донецький національний технічний університет

Мова сучасних українських ЗМІ привертає до себе увагу багатьох лінгвістів. Це джерело для дослідження новітніх тенденцій у розвитку сучасної літературної мови. Одним із найпомітніших процесів, що відбуваються в нашій мові сьогодні, є процес активного поповнення лексики української мови, розширення меж сполучуваності слів, актуалізація лексем, що досі були на периферії.

Відчутно змінюється й потрактування поняття "культура мовлення". Нині рівень мовностилістичної грамотності став, безперечно, вищим, маємо чимало вишуканих, естетично довершених текстів. Українська мова багатьма своїми текстами засвідчує, що може і прагне бути конкурентоспроможною.

Телебачення активно реагує на мовні процеси в середовищі і своєю чергою активно їх формує. Якщо давніше жаргонізми, арго, сленг були "замкнені" у мововжитку певних кіл, їх використовувала обмежена кількість людей, то тепер вони активно функціонують на телебаченні, подолали соціальні й вікові рамки, стали прийнятними для загалу. Наслідком такої свідомої чи несвідомої пропаганди на телебаченні є те, що глядачі, надто молодь, вбирають ці слова і вирази й починають послуговуватись ними на щодень.

Сфера сучасних українських засобів масової інформації засвідчує: мова живе, еволюціонує, і завдання небайдужих до її долі журналістів-інтелігентів — вони ж бо належать до основних творців найрізноманітніших текстів — дбати, щоб мова за цих складних обставин залишалася собою, зберігала свої генетико-типологічні риси.

Нові тенденції почали виявлятися в мові телебачення з розпадом Радянського Союзу і прагненням України інтегруватися в Європу. Уприсупнення новітніх інформаційних технологій, насамперед інтернету, робить країну дедалі відкритішою до впливів на її суспільно-політичне, інтелектуальне, культурне життя. Мова не лишається осторонь цього процесу. Глобалізація — це передусім інформаційна відкритість, а отже й інформаційна присутність учасників комунікативного процесу. Неодмінним супутником глобалізації виступає дво- чи багатомовність. Глобалізація загострює боротьбу за панування в інформаційному просторі. Йдеться про суперництво між медіа-концернами й поміж національними мовами. На функційну нішу української мови дедалі більше претендує не лише російська, а й англійська мова, стаючи учасником боротьби за вплив на мовну свідомість і мовну діяльність у комунікативних середовищах України.

ДО ПИТАННЯ ПРО ВЖИВАННЯ ІНШОМОВНИХ СЛІВ

Туркіна Олена, Кондрацька Наталія, гр. ЕКІ-046

Науковий керівник - ас. Шатілова О.С.

Донецький національний технічний університет

Український народ упродовж історичного розвитку мав постійні економічні, політичні й культурні зв'язки з народами інших країн. Вони зумовили доплив лексики з різних мов.

Сучасний рівень розвитку суспільства, науки, техніки, комп'ютерних технологій вимагає від громадян уміння орієнтуватися у всьому різноманітті широкодоступних джерел. Це потребує ґрунтовного знання лексичного складу української мови, який останнім часом значно збагатився. Проте надмірне і недоречне вживання слів іншомовного походження робить мову малозрозумілою й неточною. Тому сьогодні стає актуальним питання правильного, точного й доцільного використання слів і словосполучень. Метою роботи є розкриття на підставі аналізу окремих прикладів неправильного вживання іноземних слів, пошук причин лінгвістичних помилок і шляхів їх виправлення, звернення уваги на необхідність умілого використання слів іншомовного походження.

Наведені у роботі приклади ілюструють, як незнання семантики та етимології слів веде до абсурдного їх використання й порушення норм лексичної сполучуваності. Зокрема, проаналізовано помилкові випадки вживання таких слів, як «спонтанний», «атрибут», «програмний» і «програмовий», «інтегральний» та «інтеграційний», «от кутюр» тощо.

Так, наприклад, слово «атрибут» у перекладі з латини означає «невід'ємна властивість об'єкта». Таким чином, вживане у наукових текстах словосполучення «невід'ємний атрибут» є неправильним, бо утворене з порушенням норм лексичної сполучуваності.

Оскільки українське усне й писемне мовлення насичене запозиченими словами, проблемі доцільного їх використання приділяється значна увага. Взаємне проникнення мов збагачує їх, робить різнобарвними. Отже, уміле й правильне використання іншомовних слів сприяє увиразненню мовлення. Проте помилкове або недоцільне вживання запозичень, а також ігнорування їх

лінгвістичних особливостей робить мову малозрозумілою, неточною та свідчить про низький рівень мовної культури фахівця.

ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ НЕГАТИВНОГО ВПЛИВУ УКРАЇНСЬКО-РОСІЙСЬКОГО БІЛІНГВІЗМУ НА МОВНУ КУЛЬТУРУ СТУДЕНТІВ

**Яремчук Анастасія, медичний ф-т, 2 курс
Науковий керівник – ст. викладач Романова О.Г.**

Донецький національний медичний університет ім. М. Горького

Ситуацію білінгвізму описав ще О. Потебня, але якщо зараз під цим терміном розуміють вживання двох мов без урахування, побутове це мовлення чи написання офіційних паперів, то відомий мовознавець наголошував перш за все на психологічному аспекті. За О. Потебнею, білінгвізм – розшарування на рівні свідомості сфер вжитку тієї чи іншої мови. Людина у побуті вживає тільки, наприклад, українську мову, у професійній сфері – російську або навпаки, внаслідок чого обидві сфери вживання пригнічуються. Якщо виникає нагальна потреба раптово змінити парну мову під час мовного акту, людина відчуває незручність, довго «підшукує слово», примітивізує тему розмови, може використовувати суржик. Це продукт мовного акту, в якому бере участь людина-білінгв і використовує нетиповий елемент білінгвічної пари.

Вивчення української мови в російськомовному регіоні, яким є східні та південні області, має свої особливості: засвоєння української мови відбувається в штучних аудиторних умовах за відсутності україномовного середовища за межами аудиторії та за наявності у студентів сформованого на базі російської мови мовленнєвого механізму. Студенти – носії української мови стикаються з іншим колом проблем. Їх мова насичена лексемами, синтаксичними конструкціями і граматичними формами, що перебувають за межами літературної української мови, тобто створюється російськоваріантний тип суржику. Безперечно, такого типу помилки не можна залишити поза увагою.

Для вивчення мови необхідним є занурення у мовне середовище. Отже, необхідно змусити студентів до комунікації, сприйняття інформації і читання українською мовою. На заняттях з української

мови бажано дотримуватися таких положень: 1) аргументувати мотивацію вивчення української мови з акцентом на її літературний варіант; 2) постійно заохочувати студентів до своєчасної комунікації; 3) система вправ, що використовуються на заняттях, повинна охоплювати всі види мовленнєвої діяльності на заняттях з акцентом на активні види.

Проблеми формування мовної культури є особливо актуальними для сучасної молоді, зокрема студентства, яке надалі формуватиме інтелектуальне обличчя України.

СЕКЦІЯ III

КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ ФАХІВЦІВ

ДО ПРОБЛЕМИ УНОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ БОТАНІЧНОЇ НОМЕНКЛАТУРИ

Войченко Надія, фармацевтичний ф-т, 2 курс
Науковий керівник – ст. викладач Романова О.Г.
Донецький національний медичний університет ім. М. Горького

Нині, у час створення величезної кількості синтетичних лікарських препаратів, не тільки не зникає, а, навпаки, зростає інтерес до лікарських рослин. Практика показала, що препарати, виготовлені з рослин, найбільш безпечні для здоров'я, оскільки практично не мають побічних ефектів і не викликають алергічних реакцій.

Проте в повсякденній практиці і фармацевтам, і відвідувачам аптек, які вирішили придбати певну лікарську рослину, доводиться стикатися з певними труднощами, які виникають через розбіжність у назвах. Рослини, особливо трав'янисті, як правило, мають регіональні назви, напр., *алтей лікарський* (*Althaea officinalis*) у різних регіонах називають *гордовія, калачики, паланиця, рожса собача, сльоз, четки*. Виробники рослинної лікарської сировини, як правило, в одному випадку обирають одну з назв довільно, що називається, на слух, в іншому ж робиться калька з російської мови. Напр., читаємо на упаковці *пустирник лікарський*, тоді як *Leonurus cardiaca* українці повсюдно називають *собачою кропивою*, а *Salvia officinalis*,

відома нашим співвітчизникам як **шавлія**, зазначена на упаковці як **шалфей лікарський**, що є російськими назвами цих рослин. Латинська ж назва рослини найчастіше є невідомою для пересічного покупця.

Питання упорядкування фармацевтичної номенклатури в цілому та ботанічної фармацевтичної зокрема сьогодні є надзвичайно актуальним. Останнє академічне видання довідника „Визначник рослин України” було укладене в 1965 р. і сьогодні потребує нової редакції. Довідникові видання, які нині розробляються окремими авторами, теж містять численні розбіжності. Наприклад, у „Медичному словнику лікарських рослин” О.Мусія як основну українську назву до *Strychnos nux-vomica* зазначено **блювотний горіх**, а в „Чотиримовному словнику назв рослин” Д. Гродзинського це **стріхнос**, *Glycyrrhiza glabra* — **солодець голий** (О.Мусій) і **солодка** (Д.Гродзинський) тощо.

Отже, невизначеність українських назв лікарських рослин надзвичайно ускладнює як практичну, так і наукову роботу та навчання. Розроблення сучасного національного стандарту назв лікарських рослин є нагальним питанням, яке потребує якомога швидшого вирішення.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ ФАХІВЦІВ

**Гридчина Валентина, ф-т загальної інженерної підготовки
Науковий керівник – к.ф.н., доц.Чернишова Л.І.
Донбаська національна академія будівництва та архітектури**

Мова - один з найвизначніших божественно-людських витворів, універсальне надбання людства й універсальна реальність суспільного існування. Це, за висловом німецького філософа Мартіна Гайдеггера, оселя людського духа. Кожна мова є надбанням певного народу. Вона не тільки найпотужніший засіб спілкування, знаряддя думки, а й дух народу, його історія і водночас необхідна умова існування не лише культури народу, а його самого! У спілкуванні якнайкраще виявляються моральні якості людини, відповідність поведінки загальноприйнятим моральним нормам та принципам. На ефективність ділового спілкування значною мірою впливає вміння його учасників використовувати

лексичне багатство, виражальні можливості мови. Уміння правильно обирати інтонацію, слово, репліку є важливим аспектом культури мовлення особистості.

Виконуючи професійні обов'язки, людина виявляє свої ділові та моральні якості, впливає через них на інших, йдучи до поставленої мети. При цьому виявляє свою професійну культуру. Це поняття означає відповідність поведінки, говоріння, слухання, мовлення в професійній діяльності загальноприйнятим моральним нормам і принципам, а також вимогам, що ставляться до професії. Наприклад, культура мовлення менеджера вимагає відмови від жаргону, засилля іноземних слів там, де існують мовні аналоги, вмінню уміло, конкретно висловлюватися.

Неправильно поставлений наголос, вживання слів-паразитів, використання жаргонізмів, плутання слів, близьких за звучанням, але різних за значенням можуть стати причиною того, що співрозмовник не розумітиме вас і не захоче більше мати з вами справ. Чистота мови є не тільки ознакою освіченості людини, а й однією з комунікативних якостей мови. Володіння нормами літературної мови, вміння користуватись всіма засобами залежно від умов спілкування, мети й змісту мовлення визначає культуру мовлення.

Мовлення – конкретно застосована мова, засоби спілкування в їх реалізації. Правомірно говорити про мовлення окремої людини, про мовлення молоді, усне побутове мовлення, художнє мовлення, мовлення фахівців тощо. Усе це – різне використання можливостей мови. Унікальність мовлення полягає у своєрідному використанні мовних засобів, у вживанні оказіональних (випадкових) слів, словоформ, словосполучень.

З історичного погляду мовлення первинне, а мова вторинна. Спершу виникали в мовленні окремі слова, фрази тощо, а згодом з фактів мовлення склалася мова. З погляду сучасності, навпаки, мовлення твориться з фактів мови: для вираження думки мовець відбирає з мови необхідні мовні одиниці й оформлює їх у фразу за наявними в мові граматичними правилами. Однак слід пам'ятати, що мова і мовлення тісно пов'язані між собою: мова не тільки породжує мовлення, стримує його неспинну стихію, а й живиться ним, змінюється, розвивається під його впливом. У мовленні з'являється нове, оказіональне, яке з часом може проникнути в мову, стати фактом мови.

ЗНАЧЕННЄВІ МЕЖІ ВАРІЮВАННЯ ПРЕФІКСА В (У)

Дудка Людмила, Чубар Юлія, гр. МТ-04
Науковий керівник— ст. викладач Гречаниченко Л.В.
Донецький національний технічний університет

Важливою ознакою української мови є варіативність на всіх мовних рівнях — від звука до синтаксичної конструкції. Культура мови передбачає вибір нормативного і найдоцільнішого для певного контексту варіанта. Фонетичні варіанти можуть бути одиничними, нерегулярними і регулярними. Це варіанти префікса з - із -ізі - зі - зо - ізо (зігнутися - ізігнутися - ізогнутися - зогнутися), початкових і - й (іти - йти), префікса від - од (відмикати – одмикати). Усі лексеми на у (в) можна згрупувати таким чином: **слова, що вільно варіюють** (найбільша група); **слова, які не варіюють** (найчастіше вживаються у науковому та діловому стилі). До останніх належать, наприклад, такі: слова, що починаються на в 1) дієслова і похідні, які мають значення проникнення в об'єкт: вбудований; 2) віддієслівні утворення, які втрачають варіант у : в(у) нести — внесок; 3) віддієслівні технічні терміни: вкладиш, втулка; 4) деякі прислівники: взапас; 5) іншомовні запозичення: взвод; **слова, що починаються на у**

- 1) дієслова і віддієслівні утворення зі значенням результативності дії: удержавлювати, узагальнювати;
- 2) дієслова зі значенням поширення дії по об'єкту: унизувати;
- 3) віддієслівні іменники, які позначають наслідок певної дії чи те, що утворилось як наслідок: у(в)колоти – укол; у(в)різати – урізок;
- 4) технічні терміни: уклон, усушка, угар;
- 5) назви осіб за станом: усиновитель, уродженець;
- 6) назви народів і похідні прикметники від географічних назв: угорець;
- 7) слова з префіксом уз-: узбережжя, узгір'я;
- 8) слова з коренями іншомовного походження: університет; урбанізація;
- 9) слова з початковим наголошенням у та похідні: успіх, уряд, усний.

Не відбувається чергування також у власних географічних назвах: Владивосток,; Угорщина, Улан-Батор.

Важливу функцію індивідуалізації особи виконують антропоніми — імена людей, прізвища, імена по батькові,— їхнє варіювання в

офіційних паперах не допускається, навіть за наявності в мові обох варіантів: Влас -Улас; Вдовиченко - Удовиченко.

Крім того, існує близько десятка “неваріантних пар“, які розрізняються семантично: вдача (характер)— удача (успіх), вклад (внесок)— уклад (порядок).

АНАЛІТИЧНІ ТЕНДЕНЦІЇ СУЧАСНОЇ ДИПЛОМАТИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ: ЗАКОНОМІРНОСТІ РОЗБУДОВИ ТА УНІФІКАЦІЇ

**Ізотова Зоя, філологічний ф-т, 4 курс
Науковий керівник – проф. Загнітко А. П.
Донецький національний університет**

Сьогодні Україна є активним суб’єктом міжнародних відносин. Це зумовлює виокремлення дипломатичної термінологічної лексики для ґрунтного наукового дослідження.

Сферою фіксації дипломатичної термінології є ґрунтовне двотомне видання “Українська дипломатична енциклопедія”, у якому міститься більше трьох тисяч словникових статей (3700), третина з яких стосується саме української дипломатії. На основі цього матеріалу було відібрано дві тисячі терміноодиниць дипломатичної лексики, здійснено аналіз їхньої структури, проаналізовано особливості кодифікації. Виявилось, що дипломатичні терміни функціонують у вигляді синтетичних (гомогенних) та аналітичних (гетерогенних) структур. У межах аналітичних термінів виділяються дво-, три- та чотирикомпонентні терміноодиниці.

Особливостями кодифікації дипломатичних термінів є:

- кількісна перевага аналітичних структур над синтетичними;
- іменний характер дипломатичної термінології;
- явище термінологічної дублетності;
- запозичення термінів з інших мов шляхом транслітерації.

МОВЛЕННЄВА КУЛЬТУРА – СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОГО УСПІХУ

**Колесник Станіслав, ф-т загальної інженерної підготовки
Науковий керівник - ст. викладач Мовчан М.А.
Донбаська національна академія будівництва та архітектури**

Культура мовлення як складова загальної культури є одним із найважливіших показників цивілізованості суспільства. Нині, коли українська мова набула статусу державної і розширює сферу свого функціонування, досконале володіння мовою стає важливим компонентом професіограми фахівців різного профілю.

Українське професійне мовлення перебуває на етапі становлення, унормування. Йому властиві ознаки, що визначають рівень культури усного й писемного ділового мовлення: правильність, комунікативна досконалість, аргументованість, доцільність, стислість, точність. Специфіка професійного мовлення полягає в обслуговуванні сфери виробничих відносин, потреб спілкування між представниками однієї професії. Добре знання мови фаху «підвищує ефективність праці, допомагає краще орієнтуватися в складній професійній ситуації. Кожна галузь науки має свої мовленнєві особливості, що виражаються в специфічній фаховій термінології, мовних кліше, професіоналізмах і утворюють мову фахової галузі.

Про справжнього спеціаліста можна говорити тоді, коли він не лише має блискучу кваліфікацію, а й володіє високою мовленнєвою культурою. Це означає, що професійний успіх значною мірою залежить від того, наскільки адекватно фахівець сприймає людей, чи знаходить прийнятний тон і стиль спілкування, чи намагається зрозуміти його, які добирає слова, щоб підтримати або переконати.

Заняття з ораторського мистецтва стають частиною навчальних програм вищих навчальних закладів. Так, у Донбаській національній академії будівництва і архітектури викладається курс українська мова за професійним спрямуванням. Цей курс розроблено для спрямованостей теплогазовентиляції (ТГВ), екологів, будівельників (ПЦБ), інженерів-механіків (МЕХ), архітекторів (АР). Цей курс дає можливість з одного боку, поліпшити володіння українською мовою за фахом, а з другого підвищити культуру спілкування.

Отже, культура мовлення фахівця має відповідати сучасним літературним нормам, характеризуватися лексичним багатством, логічністю, точністю, чистотою, виразністю, доцільністю і бути показником культурного рівня особистості, надійним інструментом вирішення виробничих і професійних задач.

ПРО ДЕЯКІ ПОМИЛКИ ПРИ ВЖИВАННІ ТЕРМІНІВ

Лобкова Юлія, Олейнікова Олена, Холод Юлія, гр. МТ-04
Науковий керівник – ст. викладач Гречаниченко Л.В.
Донецький національний технічний університет

Сьогодні існує проблема правильного вживання технічних термінів при перекладі наукових текстів українською мовою, спричинена як використанням невідповідних словників, необізнаністю із наявним термінологічним стандартом, так і відсутністю практики. Одна з найпоширеніших помилок – використання російських термінів для позначення дії, процесу (розливка). Такі терміни повинні утворюватися від українських дієслів за допомогою відповідного суфікса: розливання.

Іноді при перекладі не враховується багатозначність термінів, наприклад, *установка* як дія чи певна конструкція. Для позначення незакінченої дії рекомендується термін *установлювання*, для позначення конструкції – *устава, устатковина*.

Є нюанси у перекладі терміна *слиток*. Якщо він ще знаходиться у стані затвердіння, то краще користуватися терміном *зливки, виливки* (зливки, що кристалізується). Коли мається на увазі шматок металу, рекомендується вживати *злиток* (золотий злиток).

Існує проблема у перекладі терміну *оборудование*. Він часто перекладається як *обладнання устаткування*, але останній означає дію. Механізм термінологічні стандарти позначають терміном *оснащення*.

Певні складнощі виникають при перекладі слів *настройка, наладка*. Терміни *налагоджування, настроювання* використовують паралельно для позначення недоконаної дії. Термін *настройка* рекомендується для радіо- і споріднених процесів.

Викликає питання переклад російських дієприкметників із суфіксами –ущ-, -ющ-, -ащ-, -ящ-. Якщо термін позначає стан

активної дії, яка відбувається в даний момент, то він повинен перекладатися дієслівною формою: поднимающийся металл – метал, який підіймається. Формальний переклад з використанням суфіксів – уч-, -юч-, -ач-, -яч-, не властивий українській мові.

Саме така помилка досить часто зустрічається при використанні таких термінів, як *розливаючий, замикаючий, регулюючий*. Якщо необхідно передати здатність виконувати певне призначення, то слід вживати *розливний* (ківш), *замикальна* (ланка), *регульований* (процес).

Таким чином, підвищення загальної мовної культури фахівців, знання мовних принципів і норм, розроблення та оновлення термінологічних стандартів сприяють уникненню помилок у вживанні термінів при перекладі.

МОВА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ

Лопаткіна Юлія, гр. ЕСЕ- 04в
Науковий керівник - ст. викладач Дмитрієва О.І.
Донецький національний технічний університет

Сучасні молоді спеціалісти так уявляють портрет успішної ділової людини: модний діловий костюм, завжди свіжа сорочка, ретельно підібрана краватка, начищене взуття, акуратна зачіска, привітна посмішка. Швидко розуміє сутність справи, до колег звертається на ім'я та по батькові, візитка виконана відповідно до правил ділової етики. Досконало володіє унормованою літературною мовою.

Для підтримання іміджу серйозної ділової людини слід керуватися наступними правилами.

Не бути безапеляційним, категоричним, нетактовним, конфліктним. Бути відкритим для критики.

Не слід відповідати на нетактовні випадки.

Суворість і надмірна вимогливість сприймається як бездушність, тому слід вводити в речення слова “Прошу...”, “Будь ласка...”, “Постарайтеся...”, щоб спрацьовував “ефект проєкції”: приємному співрозмовникові ми приписуємо тільки гідність, а неприємному – тільки гандж.

Далі спрацьовує “ефект протидії”: на підсвідомому рівні чиниться опір сильному тискові. Про високий імідж річ не буде йти, якщо непродумані мовні засоби перетворюються на конфліктогени.

Наказовий тон, погрози, безпредметна критика, сарказм, фрази: “ Невже ви не розумієте?”, “ Ви розумна людина, а дієте як...”, “Як можна цього не знати?”, “ Якщо ви тут найрозумніший, то...”, похвальба, безапеляційність, категоричність(“...і закінчимо цю розмову!”), нав’язування своїх порад, перебивання співрозмовника, повчальний тон, ситуативна агресивність, прояв егоїзму, будь-які порушення службової етики спеціалістом зводять нанівець його імідж. Управління людьми починається з іміджу керівника будь-якого рівня, в тому числі інженера.

НЕВЕРБАЛЬНІ ЕТИКЕТНІ ЗАСОБИ СПІЛКУВАННЯ

Палієнко Олена, Кондрашина Тетяна, гр. МАШ-04

Науковий керівник – к.ф.н., доц. Шавлак Л.В.

Донецький національний технічний університет

Незалежно від культурного рівня людини, слова і рухи, що їх супроводжують, збігаються і можуть бути настільки передбачуваними, що деякі психологи могли за голосом безпомилково встановити, який рух робить людина в момент передачі тієї чи іншої фрази. Для спілкування важливо, щоб поза, жести рук і рухи тіла людини не суперечили тому, що повідомляє голос.

Одним з багатьох особливостей невербального спілкування є контакт очей. Слід нагадати, що спілкуючись треба дивитись в очі співрозмовникові, хоч і не прикіпати до нього поглядом.

Контакт очей є основою довірливого, вихованого спілкування – з нього починається як інтимна, так і ділова розмова. Сутність лише в тому, як дивитись: відкрито чи приховано, з довірою чи острахом, заздрістю чи взаємною радістю, роздратовано чи умиростворено, тепло чи холодно, з інтересом, увагою чи байдуже.

Вважають, що потискування рук (правих) при зустрічі, прощанні, поздоровленні є реліктом первіснообщинного ладу, коли простягнуті один одному руки розкритими долонями вперед виражали беззбройність, а отже дружельобність.

Правила рукостискання:

- старший подає руку молодшому, вітаючись чи знайомлячись;
- жінка подає руку чоловікові, а сам чоловік не повинен брати руку жінки для цілування (хіба що Президент може подати руку жінці першим, керівник – підлеглому, викладач – студентові);
- потиск рук має бути не міцним і не в'ялим, дружним і щирим;
- не треба подавати руку для потиску через стіл.

Згадаймо, ще один засіб невербального спілкування – цілування руки. Поцілунок, як жест привітання існував ще в Стародавньому Римі. Тепер, у багатьох країнах світу прийнято цілувати жінці руку лише в святковій обстановці: в Австрії жінкам цілують руку у винятково урочистих випадках; у Польщі цей ритуал вважають свідченням особливої уваги до жінки; в сучасній Україні жінку так вшановують навіть у ході ділових взаємин; французи під відкритим небом руки жінкам не цілують.

Треба пам'ятати, що не можна цілувати руку під час їжі та самому тягти руку жінки (якщо вона її не подала) для поцілунку.

МИСТЕЦТВО ГОВОРИТИ

Столяров Сергій, Стрельченко Андрій, гр. МАШ-04
Науковий керівник – к.ф.н., доц. Шавлак Л.В.
 Донецький національний технічний університет

Наука або мистецтво вправного користування словами – це система засобів організації, осмислення, передачі думки за допомогою правильно побудованих речень, періодів, текстів відповідно до намірів мовця. І навіть якщо людина цієї здібності немає, цьому мистецтву завжди можна навчитися, якщо дотримуватися поради досвідчених мовців.

Привернути і утримати увагу слухачів можна, насамперед, розповіддю про щось нове й цікаве, незвичайне, не відоме для широкого загалу.

Розмову треба вести в довірливому тоні; наголошувати треба на тих питаннях, у яких ваші погляди збігаються, розмови на теми спільних інтересів і занять дуже зближують. У товаристві, яке поділилося на кілька самостійних груп, краще послухати інших і помовчати. Якщо ви недостатньо обізнані з питаннями, які обговорюються, дайте можливість висловитися тим, хто обізнаний

добре. Цікавтеся людьми, що вас оточують, їхньою роботою, турботами й радощами. З самого дитинства людина потребує визнання з боку своїх ближніх, тому поводитися треба так, щоб після розмови з вами люди були задоволені й переконані, що їх визнають і поважають. Використовуйте якомога більше слів, які підкреслюють шанобливе ставлення до співрозмовників: "дякую", "будь ласка", "даруйте", "перепрошую" та інше. Не чекайте на виняткові події та вчинки, щоб висловити свою прихильність до інших. Якщо ви хочете навчитися критикувати так, щоб не образити людину, то вказуйте на помилки лише віч-на-віч, робіть це по-дружньому, зауважте, що ви також робили колись подібні помилки, покажіть, як правильно треба було зробити справу, за яку критикуєте. Для того, щоб позбутися нерішучості використовуйте кожну нагоду, щоб потренуватися в мовленні: починайте із заздалегідь підготовленої розповіді, спочатку в розмові з однією особою, у вузькому колі, а коли набудете впевненості - і в широкому. Спочатку подумайте, що ви хочете сказати і як це можна висловити як найстиліше, але говоріть не поспішаючи. Не говоріть багато, особливо коли веде відповідальну розмову. Щоб не створити враження людини, що любить повчати, користуйтеся такими вступними словами: *"Як усі ви добре знаєте..."*, *"Я, мабуть, не скажу вам нічого нового, якщо..."*, *"Я говорю вам те, що більшість знає, але в цьому разі треба наголосити на тому, що..."* та інше.

Для того, щоб вплинути на аудиторію, промовець повинен справляти на слухачів враження переконаної і впевненої у своїх знаннях і вміннях людини.

ДО ПИТАННЯ ПРО ПОХОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ГРАФІКИ

Стручкова Татяна, гр. МХП-04б, Стручкова Ольга, гр. МХП-04а
Науковий керівник - ас. Стеценко Н.М.
Донецький національний технічний університет

Вважається, що перша писемність на Русі виникла за часів Кирила та Мефодія. Їх вважають засновниками першої слов'янської абетки. Але важко уявити, щоб навіть така високоталановита людина, як Кирило, бодай і з братовою допомогою, протягом одного року змогла винайти нову, доти ніким не вживану абетку та ще й

перекласти кілька богослужбних книжок. Може, на це питання було б легше відповісти, якби наука точно знала: чи існувала у слов'ян до кирилівських часів своя, самобутня або навіть запозичена писемність? Але сторінки, на жаль, і досі рясніють «білими плямами». Навіть те, що вже, здається, вивчене, інколи ховає чимало цікавих таємниць.

У наш час є свідчення того, що наші предки мали в до кирилівські часи свою писемність. Ось кілька доказів цього.

- 1) Розкопки могильника поблизу села Черняхова;
- 2) «Сказання про письменна»;
- 3) Картина Генріка Семирадського «Поховання руса»;
- 4) Твір «Золоті луки» арабського географа Масуді;

Наведені докази лише припущення, але є і факти. Під час розкопок одного могильника біля Смоленська археолог Д.А. Авдусін відобув напрімітну глиняну посудину, на ній кирилицею написано: гороухша – тобто гірчичне , або гірчиця. Все, що знайдено у могильнику, датується X сторіччям.

Усім відомо, що Кирило винайшов абетку, але існують два різновиди старослов'янської абетки – кирилиця та глаголиця. Те, що одна з них названа на його честь, - нічого не доводить. Так її могли наректи й після смерті великого просвітителя. А якими літерами писав сам Кирило – невідомо, бо й досі не знайшли жодного його твору. Тому існує дві гіпотези.

Перша гіпотеза: кирилицю створив Кирило, спираючись на так званий візантійський устав. Дбаючи про утворення слов'янської писемності, Кирило використав літери грецької абетки так, щоб вони передавали всі звуки слов'янської мови. А оскільки в грецькому письмі знаків для цього бракувало, винайшов потрібні і надав їм форми, близької до запозичених у Візантії. Причому зробив це так майстерно, що всі літери кирилиці здаються органічно спорідненими.

Друга гіпотеза: Кирило створив глаголицю, поклавши в основу той самий візантійський устав. Але докорінно змінивши його форму, щоб надати слов'янському письму самобутності. А вже потім, у X сторіччі, у Болгарії народжується нова, зручніша абетка, - прямий нащадок візантійського уставу. І на честь першонавчителя слов'ян її назвали кирилицею.

Отже, писемність Київської Русі користувалась кирилицею. Її літери красуються на сторінках найславетніших старовинних книжок.

Палеографи розрізняють кілька типів почерків, за основу яких прислужилася кирилиця: устав, півустав, скоропис, в'язь.

ВЕРБАЛЬНИЙ ІМІДЖ ІНЖЕНЕРА

Челакова Анжеліка, гр. ЕСЕ – 04в
Науковий керівник – ст. викладач Дмитрієва О.І.
Донецький національний технічний університет

Авторитет інженера на виробництві та його кар'єрний рост залежить не тільки від його професійності, розуму, волі, а й від враження, яке він справляє на людей, його іміджу (англ. «образ, облік»).

Візитною карткою сучасного спеціаліста є досконале володіння словом, а найкращою характеристикою ділової людини – уміння його тримати. Основу комунікації складає володіння вербальними і невербальними засобами мовлення. Бо як речеш, так і кметиш. Як балакаєш, так і тямиш. Як розмовляєш, так і мислиш.

На успіх справи також впливає й уміння вибрати одяг відповідно до ситуації. Старомодно одягненого працівника сьогодні сприймають як консерватора, припускаючи, що й погляди його такі ж. Протилежне правило : невідповідним чином одягнена людина скасовує не тільки власний імідж, а й авторитет своєї організації.

Важлива складова іміджу – поведінка, дотримання норм, прийнятих у даному суспільстві. Люди надто неохоче відмовляються від своїх позицій, які базуються на їх світосприйнятті. Примирити позиції буває важче, ніж інтереси. Але взаємне задоволення інтересів і є метою спілкування.

Імідж понижується, коли інженер починає захищати власні амбіції, які не сприяють, а заважають справі, порушує субординацію чи , навпаки, прагне продемонструвати свою перевагу над підлеглим.

Надмірність теж не працює на Ваш авторитет. Зарубіжні психологи стверджують, що трудового дискомфорту і створюють конфліктні ситуації в колективі. Інженер не повинен нехтувати особистим життям, просиджуючи допізна в кабінеті.

Підлеглі насторожено ставляться до керівників, які таким чином підкреслюють свою любов до праці.

Отже, головним принципом роботи інженера є вислів: “Великий успіх складається з багатьох продуманих і передбачених дрібничок”.

СЕКЦІЯ IV

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

ОСОБЛИВОСТІ СПІЛКУВАННЯ В Internet

**Батлук Наталя, Погоріла Марина, гр. КСД-04
Науковий керівник – ст. викладач Онацька Н.Г.
Донецький національний технічний університет**

Бурхливий розвиток обчислювальної техніки та її різке здешевлення за останні десятиліття принесли незнану доти реальність – так звану віртуальну. Чим же є віртуальне спілкування сьогодні? З погляду технології наявні наступні його форми: публічні (форум, чат, блог); приватні (e-mail, інтернет-пейджер і мобільні телефони з SMS).

Зупинимося детальніше на спілкуванні у чатах. Чат (англ. chat – балачка, розмова) – засіб спілкування користувачів у мережі в режимі реального часу. Серед його особливостей можна виділити наступні: спілкування в режимі реального часу, масовість, анонімність, нові знайомства. Слід приділити увагу суто українським словам і виразам, що використовуються при спілкуванні на форумах і чатах. До найбільш вживаних відноситься скорочена форма виразу відмови – не тре (повністю – не треба), або одобрення – файненько (російський розмовний аналог - клево). Також часто вживається скорочена форма згоди «так» - та. Або замість повного слова хотіти – хтіти.

В основі мереженого сленгу лежать: переінакшення написання деяких слів (превед, компютер); абрєвіатурні скорочення англійських виражень – SMS, ICQ; найбільш популярні скорочення довгих для написання слів – комп (комп’ютер), НЗЩ (абрєвіатура відповіді на вдячність – нема за що); вигадання нових значень слів – пацталом

(мається на увазі валятися від сміху під столом), плаваю (так само має інше значення – смішно до сліз); використання "смайлів" (це спеціальні знаки, якими можна виражати свої почуття при написанні листів).

Підсумовуючи вище викладене, можна відмітити нове мовне явище – Інтернет-стиль, бо він суміщає окремі риси розмовного, художнього, публіцистичного, офіційно-ділового і наукового стилів. Крім того, в мережі стирається різниця між усним і писемним мовленням, а також, як правило, присутня емоційна забарвленість.

І останнє. На жаль, українську мову в Інтернеті можна зустріти тільки в одиничних випадках. Залишається сподіватися на створення у далекому майбутньому української Інтернет-мережі. Водночас, в Інтернеті, як ніде, мають можливість висловитися ті, кому справді є, що сказати, і бути почутими тими, хто достойний їх почути. Таким чином, можна сказати, що основна новизна віртуального спілкування полягає у тому, що технічні засоби дають необмежені можливості у спілкуванні справді достойним цього креативним особистостям, що за суттю своєю завжди молоді.

ЗАПОЗИЧЕННЯ ЗІ СХІДНИХ МОВ В УКРАЇНСЬКОМУ ПРАВОПИСІ

Волков Артем, гр. ЕСіМ-04а

Науковий керівник – ас. Кульбіда Н.І.

Донецький національний технічний університет

Лексика сучасної української мови з погляду походження є неоднорідною, що відбиває складність процесів міжмовної взаємодії. Загальновідомо, що на формування лексичного складу української мови значною мірою вплинули запозичення зі східних мов. Якщо обмежитися простим переліком, то, як свідчать етимологічні дослідження, в сучасній українській мові є слова арабського, гебрійського, тюркського, індо-іранського, китайського походження.

Написання запозичень становить досить специфічну проблему, недарма правила написання чужомовних слів у правописних довідниках здебільшого формулюються окремо. Існують проблеми правопису таких слів, оскільки загальні словники не можуть

враховувати всю лексику, насамперед спеціальні терміни, власні назви та екзотизми, а також існують певні варіанти написання слів (*брахман* — *брагман*, *Сулейман* — *Сюлейман*, *Шехерезада* — *Шагразада*).

Принципи українського написання запозичень зі східних мов у ХХ столітті кардинально змінюються: в Україні з'являються люди, що практично володіють східними мовами в результаті спеціального навчання. На нинішньому етапі розвитку правописних колізій в Україні у написанні іншомовних східних запозичень книжного характеру спостерігаються дві тенденції. По-перше, це введення нових запозичень (таких назв досить небагато, тут можна згадати насамперед нові для нас реалії мусульманського світу, що з'являються на шпальтах газет та журналів: *джихад*, *ваххабіти*) або пропозиції щодо нових варіантів не остаточно кодифікованих назв (периферійних на цей час для літературної мови екзотизмів, не надто поширених власних імен, зокрема імен літературних героїв, що не входять до так званих прецедентних текстів культури, напр. *Шагразада* замість раніших (зафіксованих у словнику Голоскевича) *Шехерезада* та *Шахразада*) з орієнтацією на якомога більше наближення до оригіналу. По-друге, це спроби перегляду усталених написань віддавна засвоєних та всім відомих слів, що входять до основного словникового складу української мови (наприклад, пропозиція змінити написання слова *Аллах* на *Аллаг* під приводом того, що кінцевий звук в арабському оригіналі цього слова більш адекватно передається українським *г*, а не *х*. Подібні спроби відбуваються у річищі сучасної тенденції до перегляду літературної норми .

ОСОБЛИВОСТІ КОМП'ЮТЕРНОГО ПЕРЕКЛАДУ НАУКОВОГО ТЕКСТУ

Довганич Єгор, Іванов Костянтин, гр. КС-04а
Науковий керівник – ас. Шатілова О.С.
Донецький національний технічний університет

Автоматичний, або машинний переклад – один із напрямів автоматичної обробки мови, що займається створенням автоматичних або автоматизованих систем перекладу науково-технічних та ділових текстів.

Машинний переклад еволюціонував від максимально спрощених версій ("лексиконних") до версій, "заглиблених" у смисл. Його еволюцію можна представити як п'ять послідовних генерацій та, відповідно, типів систем (від систем послівного перекладу до автоматизованих робочих місць (станцій) перекладача - інтерактивних словниково-орієнтованих систем машинного перекладу з великими за обсягом і деталізованими термінологічними словниками).

Отже, наприкінці ХХ століття машинний переклад існує вже не лише як теоретична дисципліна з експериментальним супроводженням, але і як технологічна реальність. Проте, навіть при такому рівні розвитку сучасних систем автоматичного перекладу, не завжди вдається правильно перекласти деякі словосполучення у сферах професійного спрямування. Далі наведений список слів, які комп'ютер помилково перекладає (переклад відбувався за допомогою он-лайн перекладача сайту www.pereklad.online.ua та програми-перекладача Pragma):

<u>Похідний текст</u>	<u>Результат</u>	<u>Правильний переклад</u>
оборудование	устаткування	обладнання
ячейка	осередок(чарунка)	комірка
питание	харчування	живлення
считывание	прочитування	зчитування
вскрытие ключей	розтин ключів	розкриття ключів
временный	тимчасовий	часовий

ВИТОКИ УКРАЇНСЬКОЇ МЕДИЧНОЇ ЛЕКСИКОГРАФІЇ

Єжелева Наталія, медичний ф-т, 2 курс
Науковий керівник – ст. викладач Романова О.Г.
Донецький національний медичний університет ім. М. Горького

Проблема унормування фахової мови медиків виникла давно. На думку вчених, українське медичне термінотворення сягає витоків української писемності: перші спроби зафіксувати медичні терміни зроблено ще в „Ізборнику Святослава” 1073, 1076 рр., а згодом у „Руській правді” фіксуються лексичні одиниці, які можна назвати термінами. Згодом “Лексирь” Зизанія-Тугтановського (1596 р.) та “Лексиконь словенороський” П. Беринди (1627 р.) фіксують і тлумачать значну частину медичних лексем. Цінним виданням того часу є й “Лексикон греко-словено-латинський” середини XVI століття. Подання грецьких та латинських еквівалентів посвідчує вживання цих мов у науковій і практичній медицині у той період.

Розподіл українських земель між сусідніми державами спричинив деякий занепад медичної науки й термінології в Україні. Скоріше за все, українську термінологію було штучно витіснено з наукового вжитку, проте вона продовжувала існувати у народному середовищі та серед лікарів-практиків.

Деякі узагальнення, що стосуються української медичної термінології зробили члени Наукового товариства ім. Т.Г. Шевченка. Крім того, утворення УНР сприяло організації Всеукраїнської академії наук, в установах якої працювали вчені над створенням медичного словника. У 1920 р. видається “Латинсько-український словник” М. Галина, у 1925 – за редакцією професорів Ф. Цешківського, О. Черняхівського та О. Курила було опубліковано “*Nomina anatomica ukrainica*”, а в 1927р. академік О.Корчак-Чепурківський видає словник “Номенклатура хвороб” (латинсько-українські назви хвороб та російський покажчик до них). У 1927 р. вийшов “Медичний російсько-український словник” В. Кисільова, а в 1931 – “Практичний словник медичних термінів” В. Крамаровського. Видання українських медичних словників в умовах військового, а пізніше тоталітарного радянського режиму, коли українська мова всіляко пригноблювалась, було величезним досягненням, що сприяло збереженню української медичної лексики до нашого часу.

Нині процес унормування української медичної термінології триває. На сучасному етапі розвитку національної медичної терміносистеми першочергової важливості набули проблеми остаточного унормування, кодифікації та стандартизації медичних термінів.

ЛІНГВІСТИЧНІ ТА ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СПІЛКУВАННЯ В Internet

**Коновал Володимир, Ковтуненко Сергій, гр. СП-04н
Науковий керівник – ст.викл. Матулевська Н.П.
Донецький національний технічний університет**

Оскільки інформаційне середовище, чим є Інтернет – грає все більш значну роль у професійній діяльності та у повсякденному житті людини, то мета даної статті полягає у тому щоб детальніше розглянути особливості лінгвістичного, а також психологічного спілкування між людьми.

Основні форми спілкування розрізняють за ступенем їх інтерактивності:

1. Найбільш інтерактивними середовищами спілкування вважаються чати (IRC) й MUDs, де люди спілкуються в режимі on-line.

2. Найменш інтерактивними – e-mail та телеконференція, які відбуваються в режимі off-line.

Найбільш поширеними видами спілкування у мережі є: ділове, яке включене в систему якоїсь іншої діяльності (ділове листування, професійні видання, електронні магазини), та традиційне – спілкування заради самого спілкування (чати, форуми).

Серед психологічних особливостей спілкування в Інтернеті виділяють:

1. Утрудненість емоційного компонента спілкування і, у той же самий час, стійке прагнення до емоційного наповнення тексту, що виражається в створенні спеціальних позначок для позначення або в описі емоцій словами, тобто при спілкуванні в Інтернеті втрачають своє значення невербальні засоби спілкування (міміка, жести, інтонація, паузи та ін.), фізична відсутність учасників комунікації

приводить до того, що почуття можна не тільки виражати, але й приховувати, а також виражати почуття яких людина не відчуває.

2. Своєрідність протікання процесів між особистісного сприйняття.

3. Анонімність, добровільність і бажаність контактів.

4. Прагнення до нетипової, ненормативної поведінки.

СИНОНІМИ, АНТОНІМИ, ПАРОНІМИ – ОСНОВА СТИЛІСТИЧНИХ ЗАСОБІВ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

**Коняшкіна Інна, Данішкіна Ганна, гр. КСД-04
Науковий керівник – ст. викладач Онацька Н.Г.
Донецький національний технічний університет**

Мета даної роботи – вивчення різних груп слів за значенням, які утворилися в результаті стрімкого розвитку науки.

Дослідження свідчать, що одним із цікавих мовних явищ, які безпосередньо пов'язані з багатством і різнобічністю словникового складу, з питаннями культури мови, стилістики, є синонімія. Коли прагнуть досягти бездоганної за формою мови, добирають синоніми; коли потрібно якнайточніше висловити свої думки чи почуття або, навпаки, якось завуалювати, приховати їх – також шукають синоніми.

Антоніми посідають помітне місце серед виразових засобів мови, відіграють чималу стилістичну роль.

Смислові зв'язки слів за контрастом поряд із зв'язками за близькістю чи тотожністю належать до найважливіших, що об'єднують лексичні одиниці в групи. У цьому виявляються природні нахили людського мислення-утворювати асоціації за схожістю чи за контрастом.

Також існує чимало розбіжностей у поглядах дослідників і на саме явище паронімії, а також на групи, які можна включати до паронімів. Пароніми є важливим стилістичним засобом, що допомагає увиразнити думку, створити самобутній яскравий образ.

Одним з головних питань є правильне вживання синонімів, антонімів та паронімів в усному та писемному мовленні.

Таким чином, використання цих термінів дозволяє усвідомити, що явище синонімії, антонімії, паронімії вимагає точного знання

значень і адекватного вживання слів, а також не повинно порушувати зв'язності і цільності речень у тексті.

СИНОНІМИ В ДІЛОВОМУ МОВЛЕННІ

Кукуруз Олександр, гр. ТМ-046

Науковий керівник – ст. викладач Буяновська Н.І.

Донецький національний технічний університет

Володіти мовою – означає знати і поважати її, а це спонукає постійно прагнути до високого рівня культури мовлення. Лексика мови постійно збагачується, тому в процесі мовного спілкування виділяють нові його ознаки. Це призводить до утворення нових слів. Між словами, що позначають одне розгалужене поняття чи його компоненти або різні відтінки й оцінки, встановлюються близькі зв'язки. Їх називають синонімічними, а слова – синонімами.

То ж синоніми (від грецького *synonymia* – однойменність) – це слова, тотожні або близькі за значенням, але різні за звучанням.

Синонімія – одне з цікавих мовних явищ, яке безпосередньо пов'язане з багатством і різнобічністю словникового складу, з питанням культури мови, стилістики. Точність і виразність змісту документа часто залежить від того, наскільки правильно і доречно дібрані слова. Багатство синонімії дає можливість вибрати найточніше для даного контексту слово, уникнути неоднозначного тлумачення висловлення та зберегти нейтральний тон.

Сукупність одиниць мови, співвідносних між собою при позначенні тих самих явищ, предметів, ознак, дій, називається синонімічним рядом. Наприклад, „спілкуватися за допомогою мови” – **говорити, казати, мовити, ректи, розмовляти, балакати, гомоніти, базікати, верзти...** Вчені виділяють лексичні, морфологічні, синтаксичні, словотвірні, ідеографічні і стилістичні синоніми.

Українська синоніміка, як і синоніміка будь-якої мови, створювалася впродовж історичного розвитку мови. Насамперед виникнення синонімів пов'язане з ходом пізнання людиною навколишнього світу, з дедалі глибшим осягненням ознак, властивостей, рис предметів і явищ. У процесі пізнання виникає

потреба не тільки назвати якесь явище, а й висловлювати свою думку про нього, виявити ставлення до нього.

Уміле й доречне використання синоніміки – один з найважливіших показників майстерності письменника, публіциста, оратора. На основі синонімії будуються такі стилістичні явища, як перифраза (перифраз) – описовий зворот мови, за допомогою якого передається зміст іншого слова не прямо, а через характерні ознаки: **хитрюща згубниця курей (лисиця) та евфемізм – слово або вислів, що пом'якшує або завуальовує зміст сказаного: заснути навіки (замість померти).**

Синонімія якнайкраще репрезентує лексичне багатство мови і є невичерпним джерелом стилістики.

РОЛЬ НАВЧАЛЬНИХ ТЕРМІНОЛОГІЧНИХ СЛОВНИКІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ МОВИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

**Романов Борис, медичного факультету, 6 курс
Науковий керівник – ст. викладач Романова О.Г.**

Донецький національний медичний університет ім. М. Горького

Сучасна методика викладання української мови розглядає навчальні словники як один із засобів оволодіння знаннями. Словник є часткою навчального комплексу, що дозволяє розширити розуміння терміна, уточнити його місце в терміносистемі. Отже, створення навчальних термінологічних словників – це лінгводидактична проблема. При цьому основна складність полягає у відборі початкового термінологічного матеріалу. Необхідно вибрати з термінологічних одиниць таку мінімальну й достатню їх кількість, яка здатна відбити поняттєву структуру всієї сукупності термінів науки, що розглядається.

Базовим матеріалом для вивчення мови спеціальності є науковий медичний текст, який має певний термінологічний мінімум, що відбиває змістовний бік тексту і, у свою чергу, поділяється на смислові тематичні блоки. Тому смисловий бік таких текстів визначається тим, як кожен тематичний блок оперує поняттями, що входять до нього. Ефективний вплив гніздової презентації

термінологічної лексики узгоджується з відомими психологічними особливостями людської пам'яті, зокрема, зі здатністю мозку до прогнозування на основі колишнього досвіду. Лексичні гнізда можна розглядати як систему опірних точок, що сприяють розвиткові у студентів інтуїції, відчуття мови.

Термінологічні словники, якими користуються майбутні медики, охоплюють необхідний лексичний мінімум з анатомії, фізіології, гістології тощо. Створені на великому лексичному матеріалі, вони достатньо забезпечують студентів запасом слів у процесі навчання. Однак практична діяльність показала, що недостатньо працювати лише зі словниками, які тільки фіксують термін. Нагальною стала потреба створення спеціального навчального термінологічного словника сполучуваності в якому були б відображені відомості про термін, його тлумачення, граматичні категорії, граматико-синтаксичні зв'язки. Такий словник, на наш погляд, дасть можливість легко створювати нові термінологічні словосполучення, необхідні для активізації фахової мови, сприятиме розвиткові усного й писемного професійного мовлення і тим самим буде задовольняти практичне навчання.

УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА В СВІТІ

Сагін Олександр, Купирєва Валерія, ЕСіМ-04а
Науковий керівник – ас. Кульбіда Н.І.
Донецький національний технічний університет

Національна культура уособлює надбання культур різних соціальних верств і прошарків населення кожного окремого суспільства. Виділяють національні культури — українську, російську, французьку та ін.

Українська культура має стати впізнаваною у світі. Міністерство зовнішніх справ (МЗС) дбатиме про подолання нинішньої відірваності української інтелектуальної та творчої еліти від основних мереж і каналів міжнародного спілкування, сучасних цивілізаційних процесів. Міністерство також сприятиме створенню організаційних засад та започаткуванню діяльності інформаційно-культурних центрів України. У рамках конкретних зовнішньополітичних популяризаторських акцій МЗС буде пропагувати за кордоном кращі

надбання культурної спадщини України. До пріоритетів належатиме робота з повернення українських культурних цінностей, насамперед тих, які становлять виняткову державну та історичну цінність для України.

Наша вітчизняна культура як така у світі майже не представлена (хіба що трішки завдяки гастролям хору Верьовки чи ансамблю Вірського, але треба розуміти, що іноземці не трактують ці ансамблі як культуру, а радше як розвагу-екзотику).

Щоправда, деякі наші співаки, художники і навіть оркестри виступають по світу. Однак виступати успішно це ще аж ніяк не визнання. Тих виступів мізерна кількість — що для нашої держави взагалі нічого. Міністерство культури України протягом багатьох років перебувало далеко від радянської столиці в такому собі статусі провінціалки. Після здобуття незалежності, на жаль, так нічого не змінилося. Попереднім міністерствам культури було зручно залишатися традиційно провінційними.

Входження вітчизняної культури до Європи може відбутися виключно професіонально в певних галузях — у поодиноких музеях, галереях, на театральних чи концертних сценах, у кіно... Це довготривалий проект, у якому всі галузі української культури могли б достойно показати себе в європейських (і не тільки) державах, у друкованому (книжки, альбоми) і в живому (вистави, концерти) вигляді. Для успіху цим проектом повинні займатися професіонали найвищого рівня зі знанням іноземних мов, які зможуть налагодити особисті зв'язки і контакти.

Ось головне: нам треба перейти до глобального осмислення нашої культури, не обмежуючи її тільки внутрішнім споживанням.

СПІВСТАВЛЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЇ РІЗНИХ МОВ

Тітаєв Олександр, гр. ТМ-046

Науковий керівник - ст. викладач Буяновська Н.І.

Донецький національний технічний університет

Факти співставлення фразеологізмів різних мов є об'єктом порівняльної фразеології. Аспект дослідження визначається специфікою естетичних і культурно-історичних зв'язків

порівнюваних мов, а також формами збігу самих фразеологічних одиниць.

Об'єктом нашої доповіді є фразеологічні одиниці, що співпадають як за своєю семантикою (тобто значенням), так і за образно. основою. Так, наприклад, порівняймо: українська мова – кров з молоком, російська мова – кровь с молоком, у перекладі з польської мови – „кров з молоком”, у перекладі з німецької – „як молоко і кров”, з італійської – „молоко і кров”.

Зміст терміна „фразеологізм” неоднозначно визначається дослідниками, але ми обираємо визначення, якого дотримуються лінгвісти усіх напрямків, тобто фразеологізм – це лексико граматична єдність двох і більше оформлених компонентів, граматично оформлених за моделлю словосполучення або речення, яка, маючи цілісне значення, відтворюється в мові за традицією, автоматично.

Повертаючись до розгляду поставленої проблеми, відзначимо, що Теорія і практика досліджень підтверджує можливість співставлення фразеологізмів як близькоспоріднених мов. Співставлення української фразеології з фразеологією різних мов доводиться наявністю у їх фразеологічних системах „міжмовних фразеологічних еквівалентів”, тобто „різномовних фразеологічних одиниць”, що співпадають за компонентним складом, за значенням і стилістичним забарвленням.

Дослідники виділяють декілька типів співставлення:

1. Міжмовні фразеологічні еквіваленти з повною однозначною відповідністю лексичного і граматичного рівня.
2. Міжмовні фразеологічні еквіваленти з відсутністю однозначної відповідності одиниць лексичного рівня.
3. Міжмовні фразеологічні еквіваленти з відсутньою однозначною відповідністю одиниць граматичного рівня.

Таким чином, співставлення фразеологічних еквівалентів дозволяє зробити наступні висновки: існування ідентичних фразеологічних еквівалентів у фразеологічних системах різних за своїми генетичними і культурно-історичними зв'язками мов; типологічна ідентичність фразеологічних еквівалентів різних мов – перш за все наслідок спільності логічних і образно-асоціативних процесів мислення різних народів, а також результат культурно-історичних контактів між ними.

МОВНІ НОРМИ ТА КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ БІОЛОГІВ

Чорна Марина, біологічний факультет, гр. 1А
Науковий керівник – ст. викладач Могила С.А.
Донецький національний університет

Характерними особливостями професійного мовлення є переплетення і взаємодоповнення наукового та ділового стилів мови, вживання мовних засобів (фахових термінів) високого ступеня стандартизації, точність формулювань, зваженість, доречність і логічність викладу. Дослідження мовної поведінки біолога виокреслює особливості терміновживання і уможлиблює визначення ролі та місця термінів у різноманітних комунікативних процесах, адже термінологія як окрема підсистема лексики літературної мови забезпечує здійснення найважливішої соціальної функції мови – спеціального професійного спілкування.

З погляду формування лексичного запасу спеціально-професійного змісту і оволодіння державною мовою, необхідно, на нашу думку, охарактеризувати семантичні процеси в біологічній лексиці, висвітлити особливості наголошення, словотвору, правопису. Порушення норм наголошування найчастіше можна спостерігати в іменниках жіночого та чоловічого роду: *сечовина* (замість *сечови'на*), *феноме'н* (замість *фено'мен*), *дозиметрі'я* (замість *дозиме'трія*), *фа'ховий* (замість *фахови'й*). У біологічній термінології акцентна варіантність є досить поширеним явищем, наприклад: *речови'на*, *голосова щі'ли'на*, *за'родко'вий*, *шлу'нко'вий*. Терміни-варіанти потребують дослідження з погляду їх доцільного і правильного вживання в науковій термінології, тобто з погляду їхньої нормативності. Ділове спілкування передбачає інтенсивне вживання термінів і професійної лексики. Але необхідно мати відомості не лише про термін, а й про його здатність сполучатися з іншими словами.

Знання нормативних варіантів аналізованих мовних одиниць, засвоєння базової біологічної термінології в контексті її функціонування на лексичному та граматичному рівнях сучасної української мови, закріплення уявлення про сполучуваність та контекстуальне вживання термінологічної лексики у роботі з фаховим текстом уможливить використання біологічної термінології у власному контексті, для вираження своїх думок і міркувань.